30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen.

Sürgöny! **SÜRGÖNY!** **Sürgöny!**

a n. t. vevőközönséghez.

A párisi tárlat végére járván, szakmám sok gyári **kiállitóinak** megmaradt ezikkeit megvásárolván, **még nem hallott potom áron tuladok** rajtok, hogy a jövő hóban kinálkozó jó alkalmat az **angol kiállitók** visszamaradt kelméit az **őszi** és **téli** idényre megvenni el ne mulaszszam. — Kérem a t. vevő közönséget, szives pártfogásukban reszesiteni és megrendeléseiket siettetni, miután ez

itt felsorolt olcsóságok eladása csak egy hónapig tart.

Székesfehérvárott, julius hóban 1878. Teljes tisztelettel **Ifj. Eibisch Zsigmond,**

Arjegyzékek kivánatra ingyen. a „Profétá"-hoz Sz.-Fehérvárott, nádor-utcza, Szekerák és Hornyánszky urak kereskedése mellett.

Árjegyzék. — 1-sö szám.
Szörkelmék.

	helyett	csak
5000 m. tiszta ször-szövet	—.—	—.07
15000 m. Barege Grenadin és legfinomabb Monzambique r.	—.85	—.15
5000 m. Fregatte szövetek	—.48	—.15
4000 m. Ripsz de Narcis	— 65	—.18
3000 m. fekete és szines csikos □ pötyögetett lüszterek	—.68	—.25

Árjegyzék. — 2-ik szám.
Mosókelmék.

10000 m. rózsaszin Cretton r.	—.25	—.13
4000 m. szines Chiffon Karton	—.30	—.17
5000 m. Piquetek	—.45	—.25
3500 m. igen finom Piquet szines virággal	—.50	—.24
9000 m. igen finom **szeg di festő** □ csikos és virágos	—.48	—.22
5000 m. sárga Nanking s csikos Csinvadt	—.28	—.15

Árjegyzék. — 3. szám.

	helyett	csak
300 vég 30 rőfös Kanavászon, Szilistriai	5.80	2.75
250 vég 30 rőfös Trübaui Kanavász	6.20	3.20
300 vég 30 rőfös ugyanaz rózsaszin	6.80	3.65
200 vég 30 rőfös valódi rumburgi detto	11.80	6.75

Árjegyzék. — 4. szám.
Fehérnemüek.

5000 drb angol Floutir törülköző drbja	—.75	—.20
6 » fehéritetlen törülköző	2.15	1.15
6 drb damascirozott »	2.90	1.40
6 drb párisi fehéritett, a világkiállitásból, virággal	3.80	1.80
6 » szalvéta tiszta czérna	2.80	1.45
6 » legfinomabb Damascirozott	3.20	1.65
6 » párisi világkiállitásból virágg.	3.80	1.95
500 vég 30 rőf. törülk. a párisi világki.	16.50	8.40
500 tuczat kiállitási törülköz ő.	8.50	4.20
400 vég damascir. kiállitási törülköző	9.40	4.50

Árjegyzék. — 5. szám.
Feh r és szines abroszok.

	helyett	csak
700 drb 3/4 strassburgi szines abrosz	1.20	—.54
650 » 5/4 valódi Damasc. szin. abrosz	2.25	1.15
600 » 10/4 Damasc. szines abrosz	2.80	1.50
550 » 12/4 » » »	3.20	1.80
600 » 8/4 □ fehér abrosz strassburgi	1.90	—.98
550 » 10/4 Damascir. fehér abrosz	2.90	1.20
500 » 12/4 » » »	3.20	1.50
450 » 14/4 kiállit virágos feh. abrosz	3.50	1.90

Árjegyzék. — 6. szám.

	helyett	csak
2000 drb angol Oxfort röfje	—.30	—.15
4000 » franczia Oxfort »	—.34	—.18
2000 » valódi braziliai Oxfort »	—.45	—.22

Különösen ajánlom igen leszallitott árú gyo csaimat.

Árjegyzék. — 7. szám.

	helyett	csak
5600 vég 30 rőfös Molino-vászon	6.50	3.65
4000 vég 30 rőfös valódi trübai gyolcs	7.—	4.40
5000 vég 30 rőfös valódi sziléziai gyolcs	11.50	5.80
3000 vég 30 rőfös valódi rumburgi fehéritetlen, lepedőkre és alsónadrágra	14.50	7.50

Egész finom gyolcsok.

5000 vég 40 r. igen finom 5/4 sz. Chiffon	16.50	8.50
450 vég 40 r igen finom 4/4 sz. Chiffon	9.50	5.45
300 vég 30 r. Georgsvaldi börgyolcs	9.80	5.90
250 vég 30 r. 5/4 Georgsvaldi börgyolcs	14.50	7.25
300 veg 30 r. 4/4val. rumb. gyolcs uri ingnek	20.—	7.80
300 vég 30 r. 5/4val. rumb. gyolcs uri ingnek	22.50	9.50
150 vég 30 r. 4/4 valódi Creas gyolcs	14.50	7.25
100 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	10.80	6.70
150 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	26.50	8.90
30 vég 6/4 széles szines csinvadt butorra	—.68	—.36

Árjegyzék. — 8. szám.

	helyett	csak
4000 m. valódi csipke függöny röfe	—.45	—.21
1500 m. sokkal finomabb röfe	—.65	— 28
2000 m. par Quipour csipke kész függöny 10 röf hosszu	12.50	4.90

Árjegyzék. — 9. szám.
Kész fehérnemüek föltünő potom áron.

2000 drb valódi Oxfort ing	2.40	—.65
2000 » valódi angol Oxfort ing	3.70	—.90
2000 » igen finom Chiffon ing	1.80	—.85
560 » legfinomabb Chiffon ing	2.80	1.20
2000 » kész alsónadr. szil. gyolcsból	1.50	1.60
1500 » val. alsónadr. Trüb. gyolcsból	1.75	—.70
1000 » val. slezinger gyolcs alsónadrág	1.95	—.90
800 » amerikai börgyolcs alsónadrág	2.20	2.—
1000 » női gyermeknadrágocska	—.80	—.30
700 » sokkal nagyobb	—.90	—.40
750 » nagy női nadrág	1.70	—.75
300 drb igen fin. alsószoknya fodorral	3.80	1.50
200 » finom stikkeléssel és fodorral	4.50	1.95
2000 » gyermekkötény szin és feher	—.45	—.25
1000 » sokkal nagyobb szines és fehér	—.65	—.35
1000 » egészen nagy nőkn. szin. és feh.	—.90	—.45
600 » finom corsett (háló rekli)	2.25	—.95
500 » finom stikkeléssel	2.80	1.25
300 » legfinomabb R. Chiffonból	3.50	1.40

Árjegyzék. — 10. szám.
Selymek szines és fekete.

	helyett	csak
3000 m. fekete Tafett röfe	2.25	—.80
2000 m. ig. fin. Nobl. selyem fek. röfe	2.80	1.15
1300 m. ig. fin. Poul de Soir Nobl. fek. röfe	3.50	1. 0
1000 m. Gros de Neapel Fayl	3.80	1.50
2000 m. Gros Grain Fayl	4.50	1.65
3000 m. Gros Gr. Fayl minden szinben	5.80	1.95

Árjegyzék. — 11. szám.
Paplanokról.

	helyett	csak
2000 drb gyermek Creton paplan	—.—	—.60
500 » gyerm. Creton papl. nagyobb	—.—	—.90
500 » gyermek Cachmir paplan	—.—	1.10
500 » 10/4 Creton paplan	—.—	1.65
400 » 10/4 török paplan	—.—	1.90
400 » 12/4 török paplan	—.—	2.25
300 » 10/4 Chachmir paplan	—.—	2.90
300 » 12/4 Cachmir paplan	—.—	3.30
150 » kevéssé hib. 14/4 Cachm. papl.	—.—	2.80
80 » madracz Seegras-al tömve	12.—	4.75
60 » madracz Africal	18.—	5.75
30 » madracz, valódi lószőrrel	35.—	12.50

Végül:

	helyett	csak
2000 drb medaillon gyermekn. pár. kiáll.	—.90	—. 5
3000 » Cocus broche-tü	1.20	—.15
1000 pár kitünő gyermek-harisnya	—.65	—.10
2000 drb szegett fran. zsebk. szines szélü	—.—	—. 5
2000 » angol zsebkendő	—.—	—. 4
200 » Princzess-ruha, telj. Journallal	7.50	2.75
6 » valódi rumburgi zsebkendő	1.80	—.88
6 » igen fin. rumburgi zsebkendő	2.50	1.50
1000 » Crupp de Chin Broch, val. sely.	1.50	—.35
1000 » Fecher-tartó	1.20	—.15
1000 » Fecher	—.90	—.10
5000 » bécsi gyermek-zsebkendő	—.—	—. 5
5000 » Rouge Broche-kendő	—.—	—. 2
1000 » világkiállit. kendő Perzsiából	—.65	—.25
1000 » gazd. számára igen fin. sapka	1.50	—.25

Ily olcsón vásárolhatni csakis a párisi világtárlat végérvényesen nyujthat alkalmat.

30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen.

30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen.

Magán finövelde és tápintézet
Temesvárott, belváros.

Az intézet 4 évi fennállása óta a **legfényesebb sikereket** aratta. — **Bukás még elő nem fordult.** — Rosz és elhanyagolt ifjak itt **jó és szelid erkölcsü tanulókká** válnak. — **Sikerteljes oktatás a hazai és az idegen nyelvekben. Utóbbiak egy év alatt sajátittatnak el. — Legjobb tanerők és nevelők, kitünő tanárok.** A követelményeknek megfelelő **tanszerek. — Szakadatlan felügyelet,** minélfogva hanyagság s kihágások **lehetetlenek,** de a **legjobb siker biztositva van.** — Az intézet a város legegészségesb, fákkal szegélyzett, nyilt térektől körülvett helyén fekszik. — **Egészséges és minden kényelemmel felszerelt** háló-, ét- és tantermek. — Az évi és osztályvizsgálatok a nyilvános gymnásiumon vagy reáltanodán tétetnek le, ennélfogva **államérvényes bizonyitványok. — Szeretetteljes bánásmód, egészséges és elegendő étkezés s kiszolgálat.** 4715

Kimeritő értesitőket és bővebb felvilágositást nyujt

Berker Nándor,
tulajdonos igazgató.

Lähne-féle tan- és nevelőintézet Sopronban.
26-dik évfolyam.

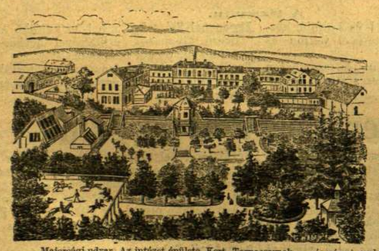

Majorsági udvar. Az intézet épülete. Kert. Tornacsarnok.

A neveldében az ifjak a 6-tól 17-ik évökig vétetnek fel: sioszlva: **4 elemi, 6 reál- és 6 gymnasiumi** osztályba a nm. m. mini-teri tantervek szerint. A tannyelv német, de **a magyar nyelv tanulására** különös szorgalom fordittatik. Az ifjuság egyszersmind rendszeresen kiképezve lesz arra, hogy **lajtantuli** -iskolába átléphessen.

E tekintetben az intézet különböző **bécsi** főreál- és gymnasiumi tanodák, s különösen a **cs. k. Theresianum t.** igazgatósággal által ajánltatik. Tervrajzok ingyen a **Kilian könyvkereskedése** vagy az alulirott által kaphatók. 4727

Lähne igazgató.

Egy elemi tanitó, ki a magyar és német nyelvben jártas, alkalmazást nyerhet.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

RUSSIA
AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

Irta
D. MACKENZIE WALLACE.

Angolból forditotta
Szentkirályi Móricz.

A befolyó jövedelem a magyar irók segély-egylete javára fordittatik.

Két kötet.

Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszhonban. — Az éjszaki erdőségekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácskozmány. — Egy régi jellemü parasztcsalád. — Az éjszakvidéki parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok és a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az uj helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az uj iskolából, — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnekek.)

II. KÖTET. A dissenterek, szakadárok. — A puszlaság pásztornépei. — — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilek. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A párok. — A párok felszabaditása. — A felszabaditás következményei. *a)* A földbirtokosokra nézve. — A felszabaditás következményei. *b)* A parasztságra nézve. — Az uj törvényszékek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utcza 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 •.

34-dik szám. 1878. BUDAPEST, AUGUSZTUS 25. XXV. évfolyam.

HORVÁTH MIHÁLY.

(1809—1878.)

A magyar Klió setétlő betükkel fogja följegyezni azt a napot, midőn a messzi távolból megérkezett a bár nem váratlan, de mégis mélyen megdöbbentő hir, hogy Horváth Mihály, a magyar nemzetnek ez emberöltőben legnagyobb történetirója, a magyar főpapikar egyik elsőrangu ékessége, a nemzeti dicsőség és gyász napjaiban egyaránt hünek bizonyult hazafi, annak a történelemnek, melynek oly hivatott irója volt, maga is egy maradandó alakja, távol az édes anyaföldtől, melyen ki nem alvó szeretettel csüngött, egy szempillantás alatt összeomlott s nemes szelleme itt hagyta szerette nemzetét, mely hamvai fölött kegyelettel fog őrködni, mig lesz e haza földjén magyar elme s dobbanni fog magyar sziv.

Horváth Mihály élete, első sorban mint történetiróé, nyitott könyv gyanánt, tárva áll mindnyájunk előtt, s van-e közöttünk egyetlen egy, a ki ha csak egyszer is pillantott bele, ne meritett volna abból tévelygésében világosságot, csüggedésében lelkesedést, kételkedései közt hitet a magyar faj magasrendü küldetésében, s még a csalódások romjai fölött is uj reményt az elmult idők keserveinek árán kiérdemelt szebb jövendőben ? Övé az érdem, mint *elsőé*, hogy a magyar nemzet történetének, a legrégibb időktől kezdve le egészen a jelenkorig, bevégzett és teljes képét mutatta föl, melynek ha tán egyes vonásai a tudományos birálat kérlelhetetlen itélőszéke előtt kifogás alá eshetnek is, s kiegészitésre várnak, de a mi az általa bámulatos kitartással s odaadással összegyüjtött roppant anyaghalmaz plasztikus rendezését, forrástanulmányainak gazdagságát, előadásának vonzó erejét, s mindenekfelett, a szó valódi értelmében magyar nemzeties jellegét s hazafias szellemét illeti, a legszigorubb itész is elismerni kénytelen, hogy a magyar nemzeti történetirók között a legelső sorban áll.

Már legelső föllépésével is, a harminczas évek legelején, mint ilyen mutatta be magát. Első müve: „Párhuzam az Európába költözött magyar nemzet s az akkori Európa polgári s erkölcsi müveltsége között" nagy föltünést okozott s a Marczibányi-féle jutalomra érdemesittetett, de közbejött akadályok miatt csak 1847-ben jelent meg. Ez első müve megjelenését azonban jóval megelőzték fölös számu s hasonló jelességü más művei: „Az ipar és kereskedés története Magyarországon a XVI-ik század elején", mely szintén jutalmat nyert, s e művének folytatása: „Az ipar és kereskedés története Magyarországon a három utolsó század alatt", mely 1840-ben látott napvilágot s mint azon év legkitünőbb irodalmi terméke, a 200 aranyos nagy jutalomban részesült. A folyóiratokban közreboscsátott értekezéseit s püspöke, gr. Nádasdy ösztönzésére irt „Nádasdy Tamás nádor élete" czimü művét nem is emlitve, történetirói életének ez első korszakára esik még egy nagyobb

HORVÁTH MIHÁLY.

szabásu müve, melylyel az általános történetirás mezején ajándékozta meg nemzetét: „A magyarok története“, melynek első kiadása 1840—42-ben jelent meg, s melyből iskolai használatra két kivonatot is bocsátott közre. Történetirói pályájának legfénylőbb korszaka azonban még később, a függetlenségi harcz lezajlása után, a hontalanság s számüzetés keserü éveiben kezdődött, s miként a biborcsiga drága nedvét kinja szüli, az ő történetirói s magyar hazafias szelleme is legmaradandóbb értékü alkotásait akkor hozta létre. 1855-től 1859-ig Brüsszelben tartózkodása alatt, felhasználva az ottani királyi könyvtárnak hazánk történetére vonatkozó okleveleit is, megirta monografiáinak egyik legkitünőbbikét, Martinuzzi György életéről, s azt még nehány történeti dolgozataival („Erdély állapota György barát halála után“, „A bécsi béke előzményei“ sat.) együtt „Történelmi zsebkönyv“ czim alatt, Hatvani Mihály álnév alá rejtőzve, közre bocsátotta. De ezeknél még sokkal nagyobb szabásu müvei jelzik történetirói munkásságának e második korszakát. „A magyarok története“ czimü, fentebb emlitett művét teljesen átdolgozta s mondhatni egészen ujjá alakitotta. E müve, bár a történetirói magasabb rendü felfogás és bölcseleti szellem mélysége tekintetében a Szalay hason tárgyu művével, — a pragmatikus hüségben a Vezérek korára nézve a Szabó Károly, — a részletek árnyalatának müvészi kidolgozásában a Salamon Ferencz monografiáival nem is versenyezhet, de mint bevégzett egészet képező, tekintve föként azon roppant nehézségeket, melyekkel a hontalanná vált irónak, a hazai történetirás számtalan forrásait nélkülözni kénytelen bujdosónak meg kelle küzdenie, történeti irodalmunk terén páratlanul álló s a legnagyobb elösmerésre méltó. S mit mondhatnánk egyebet „Huszonöt év Magyarország történetéből“ czimü terjedelmes müvéről, mely a magyar nemzet állami, nemzeti s társadalmi uj életre ébredésének korát, 1823-tól 1848-ig, oly mesteri vonásokban vázolja, s másik nagy müvéről „A függetlenségi harcz történetéről“, mely amannak mintegy folytatásául, az 1848 és 1849-iki évek történetéből, a nemzeti dicsőség és nemzeti romlás ragyogó és setétlő képeinek panorámáját tárja elénk?

És talán nem csalódunk, ha azon hazafias és emberies szellemnek, azon lankadatlan buzgalomnak, azon mély és nemes érzésnek, mely történetirói minden alkotásán jellemző vonásként végig vonul, lélektani kulcsát, kiindulási forrását egyénisége legtitkosabb rejtekében, ama benső vonzalmában keressük, mely őt már oly korán, alig tizenhat éves korában, elkerülendő a világ zaját, az egyházi s majd nevelői élet csöndjébe vezette. 1825-ben a papi pályára lépett, s miután theologiai tanulmányait végezte, lelkészszé lőn, de nemsokára, midőn a juliusi forradalom villámai, miként egész Európát, ugy a mi hazánkat is egy pillanatra bevilágitották és fényükkel az ő czellájába is beragyogtak, lelkészi hivatalát abba hagyva, az Erdődy, majd Keglevich grófi családokban nevelővé lett.

Az 1848-ik év, az uj időknek nappala, megint az egyházi téren találta őt, mint budapesti apátot s mint ilyet nevezé ki Eötvös csanádi püspökké. A forrongó eszmék áradata magával ragadta őt is, s a katasztrófa közeledtével, Kossuthot kisérve, Debreczenbe ment, hol a rövid életü köztársasági kormányban a vallás- és közoktatásügyi tárcza minisztere lőn, de mint ilyen előtt, a csattogó fegyverek zajában, a nemzeti lét élethalál-harczában, a nagyobb szabásu müködés tere bezárult. Majd üldözve, halálra itélve, menekülnie kellett, de még akkor is, élete koczkáztatásával, összegyüjté s biztos helyre rejté irományait, történeti müveinek anyagát, s még a gyászos emlékezetü oktober 6-án is Budapesten lappangott, mignem álruhában elébb Bécsbe, majd Lipcsébe s onnan Belgiumba menekült. A hontalanság tizennyolcz éve alatt részint ott, részint Svájczban Genfben, Párisban, majd egyik olasz városban tartózkodott, bevilágitva mindenütt hontalanságának setétjét mindig lobogó hazaszeretetének történetirói szenvedélyének lángjával. Az 1866-ik év ujra visszaadta neki az elvesztett hazát, s a hazának őt. Számára engedélyt a hazatérésre Eötvös kért s hogy a kérés meghallgatva lőn, egy hatalmas közbenjárásnak lehete köszönni föként: Királyasszonyunknak.

Haza térte után a nemzet és trón elösmerése iránta sokképen nyilatkozott. Az akadémia, mely még 1839-ben levelező, majd 1841-ben rendes tagjává választotta vala, igazgató tanácsosai diszes sorába emelte őt. A magyar történelmi társulat, mint legérdemesebbet, az elnökséggel őt tisztelte meg. A király a trón-örökös történelmi tanáraul hivta meg s később tribunáczi püspökké nevezte ki. Előbb Szegednek, majd Deák Ferencz halála után a budapesti belvárosi kerületnek országgyülési képviselője lett. De mint ilyen, a politikai pártküzdelmekben nagyobbmérvü részt nem vett s végre egészen vissza is vonult. Békeszerető, az elvonultság csöndjét kereső, szelid természete nem tudta bele találni magát a politikai közélet izgalmaiba s boldognak csak akkor vallá magát, ha azoknak zajából édes otthonjába, történelmi tanulmányainak világába menekülhetett.

Utolsó éveit kedvencz tanulmányai egyikének szentelé. Még számüzetése első éveiben elhatározá, hogy a magyar keresztyénség keletkezésének történetét megirja s már külföldön meg is kezdette; hazatérve, a közélet küzdelmeitől szabad idejének legnagyobb részét ennek szentelé. E müve által egyfelől az egyházi élet iránti, már ifjukora első éveiben megszülemlett belső vonzalmának, a vallásos élet magas rendü problemái iránti élénk érdeklődésének adta jelét, másfelől alkalma nyilt ebben tüzetesen körvonalozni azon álláspontot, melyet a hit és tudás, a keresztyénség és a czivilizáczió egymáshoz való viszonya s egymásra hatása kérdéseiben elfoglal. Mélyrehatóforrástanulmány, alapos theologiai képzettség, széles körü ismeretek által kitisztult vallásos világnézlet, saját egyházának tévedéseivel szemben is független és elfogulatlan itélet, a tulságokba csapongást kikerülni tudó szabadelvü felfogás, az ellenvéleményüekkel szemben nemes toleráncia, a valódi keresztyén eszmék életképességébe s hóditó erejébe vetett tántorithatlan meggyőződés jellemzik e müvét s ugy mutatják be őt, mint a magyar katholikus történetirók mintaképét.

E müvébe, történetirói munkásságának e hattyudalába, ugy látszik, viszontagságteljes élete alkonyának összes szellemi erejét belehelte. Az a kéz, mely 48 éven át forgatta a tollat s őt a magyar nemzeti történetirás első rangu bajnokává avatta föl, megreszketve aláhullott; a roskatag test, mely a karlsbadi gyógyforrásokhoz gyógyulást keresni ment, a nemes munkában mindvégig hü maradott szellemnek megtagadta további szolgálatait s a végzet ugy akará, hogy a hazáját visszanyert számüzött elhaló utolsó tekintetét nem az édes anyaföld fogja föl, s hü fiának csak összeomlott porhüvelyét fogadhassa kebelébe.

És a nemzet, midőn a sir szélén a koporsóra hulló göröngyök tompa zaját hallja, megérti a szót, mely e sir mélyéből felé hangzik és szivébe zárva azt, hálás kegyelettel őrzi meg Horváth Mihály emlékezetét nemzedékről nemzedékre, mig a magyar nemzetnek történetirása lesz.

Szász Domokos.

Életphilosophia.

Vitkovics Mihálytól.

Mint forog a világ,
Mint surog sok ország,
Fognak-e bomlani,
Vagy egybe állani?
Nincs gondom ilyekkel,
Maradok békével.
Kedvemre élek,
Kényre henyélek,
Kancsót üritek,
Kedvet meritek.

Felőlem mit cseveg,
Más reám mit fecseg,
Nem tartom eszembe,
Nem öntöm szivembe;
Bizom egy istenbe
És becsületembe.
Kedvemre élek stb.

Ugy töltöm éltemet,
Ne bánjam létemet,
Igazság szerelme
Jóvoltom védelme,
Egyenest beszélek,
Senkitől se' félek.
Kedvemre élek stb.

Dolgaim folytatom,
Megkerül falatom;
Nem vágyok magosra,
Csak takarékosra,
Van annyi, mennyi kell,
Nem halok meg éhel.
Kedvemre élek stb.

Ha pajtás látogat,
A ki nem válogat,
Szelek egy karajkát,
Kapom a kulacskát,
Egymásra köszöntjük,
Kortyait hörpentjük.
Kedvemre élek, stb.

Ha fejem felhevül,
És hölgyem mellém ül,
Megölel kezével
Ingerel szemével —
Igy leli kedvemet
S boldogit engemet —
Kedvemre élek, stb.

A vidám lelkeket,
Vig énekeseket
Keresem, és velek
Versenyt énekelek,
Jó kedvre tüzelem,
Csókolom, ölelem.
Kedvemre élek, stb.

Mért törjem fejemet,
Mért kínzzam eszemet,
Ugy se' tart az élet
Ezer vagy száz évet!
Kisebb minduntalan,
Egyet fújsz — s oda van.
Kedvemre élek,
Kényre henyélek,
Kancsót üritek,
Kedvet merítek.

Vitkovics Mihály.

(1778—1829.)

Száz éve lesz augusztus 26-án (ó szerint 14-én), hogy az egri gör. kel. szerb (akkor ugy mondták: rácz) parochián egy kis fiu született, a kinek ma százados ünnepet szentel nemcsak a tulnyomólag katholikus és tiszta magyar Eger városa, hanem az egész ország s a magyar irodalom. De ki hihette volna akkor, hogy a rácz pap fia a magyar irodadalom egy tehetséges munkása s a magyar nemzetiség és nyelv buzgó bajnoka leend s egyike azon keveseknek, kik a nélkül, hogy rácz eredetöket megtagadnák, a hazánkbeli különböző fajok hazafias együtt érzésének s közös államiságuk érzetének lelkes szószólói voltak mindenha.

A száz év előtt született gyermek, Vitkovics Mihály a lelkes hazafi és jeles költő, ki Kazinczy és társai példáján lelkesülve, a század elején mindjárt a felébredt magyar irodalom buzgó munkásainak gyér sorába állott, a század harmadik tizedében pedig az alig magyarosodó fővárosban a magyar nemzetiség bajnokainak egyik találkozó helyéül és központjául nyitotta meg szerény pesti házát.

Az ép, virgoncz, a zenét és éneket már kisded korában szenvedélyesen szerető fiu, — irja róla Toldy, a Magyar Költészet kézikönyvében — iskoláit szülővárosában, névszerint az elemieket 1789-ben kezdte s a gymnáziumban és lyceumban folytatta 1798-ig, a humaniorák második éve kivételével, melyet Budán járt. A magyar nyelv szeretetét Horvát Özséb dömés tanár, ki magyarul adta elő a gymnáziumi első osztály tantárgyait, jó korán becsepegtette a tanulni mindig igen szerető növendékbe; s e hajlamot az sem fojthatta el benne, hogy későbbi tanárai mind a magyar nyelv szeretetét, mind korán felébredt verselési kedvét szigoruan, még büntetésekkel is igyekezték visszaszoritani. Budán, a hol a költészetet tanulta, Tóth Farkas tanár őt verseiért az elsők közé sorozta. Zsenge munkáiból maradtak fenn kéziratban némelyek. Eleinte a rimes versek hive volt s a népies iskola példájára tizenötösekben irta verseit. De izlését Kazinczy Ferencz irásai nemesitették s benne a klasszikai szép iránti hajlamot csakhamar felköltötték. Fenmaradt jegyzetei, melyekben elragadtatással nyilatkozik Kazinczyról, tanusitják ezt. Visszatérve Egerbe, Pápay Sámuel, ott a magyar irodalom tanára, végkép megnyerte őt az irodalomnak; s midőn 1799-ben Pestre jött a jogot tanulni, ugy jött fel, hogy innen, hol legjobban élhetett hivatásának, el se távozzék többé. 1801-ben husvét után már a kir. tábla mellé esküdt fel, 1803. juniusban pedig ügyvédi oklevelet nyervén, itt meg is telepedett, s élete végeig itt élt, főleg ugyan ügyvédi hivatalának, de a törvényszüneteket rendszerint tanulásban és irodalmi munkálkodásban töltve.

Kazinczyn kivül Kisfaludy Sándor tett rá legnagyobb hatást, kinek Himfyje akkoriban az egész — mindkét nembeli ifjuságot elragadta. Vitkovics is, annak modorában, dal- és ének-sort kezdett a maga Lidijéhez, kivel való szerelmi viszonyát egy levél-alaku (kéziratban maradt) regényben is feldolgozta. 1805-ben Galeotti könyvét Mátyás királyról forditotta le, mely azonban csak töredékesen jelent meg Trattner nemzeti kalendárioma nehány évi folyamában, folytatólagosan.

Ezek valának első kisérletei a nyelvben és irodalomban. De midőn az idősb. Wesselényi Miklós magyar szinészei, kik 1807-ben Budán mulattaták az országgyülési közönséget, Pestre költöztek át s itt a megye és különösen a lelkes Vida László pártfogása mellett játszottak, Vitkovics egész lélekkel a szini irodalom felé fordult, s részint hazai és nemzeties tárgyu eredeti, részint forditott és átdolgozott darabokkal kezdé gyarapitani az akkor még felette szükös drámai müsort. Mikes Kelemen Törökországi levelei adták neki a tárgyat „Rákóczy Rodostóban“ czimü szomorujátékához, Gyöngyösi Murányi Vénusa „Márs Vénussal Murány alatt“ czimü vitézi játékához. Másokat németből s francziából dolgozott át és magyarositott. S elméletileg is akarván szolgálni a szinirodalomnak, leforditotta Schiller értekezését a játékszinről.

Mindezeknél becsesebb s maradandóbbak azonban lyrai költeményei. Először ugyan alkalmi ódákkal lépett föl, 1804-ben, Semsey Andrásné és b. Orczy József halálára; első, irodalmi becscsel biró müve azonban költői levele Horváth Istvánhoz (Roff, 1805. kelettel), de a mely csak kilencz év mulva, 1814-ben látott napvilágot, az „Erdélyi Muzeum“ I. kötetében. Számos dala, ez időtől kezdve, részint mü-, részint népies dalok, kedvelt költőjévé tették korának. S az olyanok, mint a „Füredi pásztor dala“:

Hej juhász-bojtár, hol a juh?
Mért vagy te olyan szomoru?
Balaton mellett, ott a juh,
Engemet öldös egy nagy bú...

átmenve dalos ajkakra, sokáig fentartották magokat. Eleinte a klasszikai formáknak volt kizárólagos barátja. Horváth Istvánhoz intézett szép epistolája is hexameterekben van irva; de később, a Horváth Ádám és Csokonay óta egészen háttérbe szorult, sőt feledésbe ment népies formákat és szellemet kezdvén mivelni, ezzel valódi érdemet szerze, oly korban, mikor a magyaros hang majdnem idegen volt a magyar füleknek.

Valódi hivatást tanusitott Vitkovics az epigrammban, melyet a görög Anthologia mintái szerint előszeretettel müvelt és a mesében, melyet Aesop mintájára leginkább prózában irt. 1808-ban lépvén ismeretségbe és levelezésbe Kazinczyval, s szorosabb barátságba Szemere Pállal és Horváth Istvánnal, — kikkel együtt Pesten egy kis irodalmi kört, az ugynevezett „Kazinczy triászát“ alkotta, — e viszonyok reá buzditólag, tehetségére mind inkább fejtőleg hatottak. E hatásnak, s kedvese Theodora szelid buzditásainak, — kivel házassági frigy nélkül, de hü egyességben élt együtt — köszönhette nagyobb lendületét az irói s különösen a lyrai munkásságban; s Kazinczy birálata alá bocsátván nagyobbára még kéziratban volt dolgozatait, 1817-ben kiadta azokat „Vitkovics Mihály Meséi és Versei“ czim alatt. Kötetének felosztása: Mesék két könyvben, Epigrammák három könyvben, s Ódák és epistolák. E kötettel jobb költőink sorába emelkedett s olyannak a közvélemény által is, ellentmondás nélkül elismertetett.

Szerb eredetének, s a két nemzetiség közötti kölcsönösség felébresztés vágyának köszönhetjük Vitkovics azon érdemes kezdeményeit, a melyekkel a szerb népköltészetet, első igyekezett velünk megismertetni s irodalmunkba átültetni. Nehány, igen sikerült forditással lépett fel ezekből; különösen érdekes a mult század elejéről (1705) származó „Bácskai népdal“ — tulajdonkép nép-ballada — forditása, melyet kezdő sorai után sokan fognak ismerni:

„Bácsi szekeresek útra indulának,
Útra indulának Eger tájékának“...

S nem kevésbbé nevezetesek a szerb viszonyokat ismertető és a szerb népet a magyarhoz közelebb hozni törekvő prózai iratai: „Az óhitü magyar irókról,“ — „A rácz nyelvről,“ — „Szerbia állapotjának rövid ismertetése“, — „Két uti levele“ s a többi.

1827-ben betegeskedni kezdett, a még alig ötven éves férfiu. Régi jó kedve, melylyel minden társaságnak lelke volt, adomáival, tréfáival, énekeivel, lassanként kezdé elhagyogatni. Utolsó költeményei — melyekkel költői pályáját az 1829-diki Aurorában oly méltóképen fejezte be, s melyek közül huszonnégy kis elégia, Lidihez, érdemel különös emlitést, — megjelenésökkel már csaknem a halálos ágyon találták. Egész testén elhatalmazott vizkór ölte meg, még azon év szeptember 9-kén. Tetemei a budai rácz temetőben nyugosznak, hová számos és fényes kiséret, nagy részvéttel vitte vala. Pesten már ekkor a magyarosodás javában folyt. Az iróknak kezdett becsületök lenni. S Vitkovicsot, a társaságos, nyájas, vidám, magyaros embert mindenki ismerte, sokan szerették.

Munkái gyüjteménye 1817-ben jelenvén meg, halálái még egyszer annyira szaporodott azok mennyisége. Toldy, a fáradhatatlan gyüjtő, számos kiadatlanokkal s a Kazinczyhoz irt levelekkel együtt, teljes gyüjteménybe foglalta azokat; belőlök egy válogatott gyüjteményt adott ugyan, a „Magyar nemzet klasszikus irói“ czimü gyüjteményében, de a teljes kiadás még mindeddig várandóban volt. Toldy kézirataival együtt Vitkovics összes munkái e kézirati gyüjteménye is a m. tud. akadémia tulajdonába ment át, mely azt, egyebekkel együtt kiadásra szánta ugyan, de alig lehetett volna megjelenését egy hamar várni.

A lelkes Eger, derék szülöttének százados ünnepet rendezni elhatározván, munkái kiadásának eszközlését, legmélótóbb emlékül, szintén czélba vette ez alkalomra. S Szvorényi József akadémiai tag, mint az ünnepélyt rendező bizottság elnöke, kérdést intézvén az akadémiához a kézirat átengedése iránt, — az akadémia egész készséggel engedte át a tulajdonjogot és a kiadást Egernek.

Im ily módon veszi most az irodalom, Vitkovics Mihály költői müveinek első,

teljes kiadását, a költő születésének századik évfordulóján. Valóban ez a legszebb s legmaradandóbb emlék, a hazafinak és a költőnek, a ki nem szopva anyja emlejéről a magyar nyelv hangját, de Magyarország szülötte, faja és nemzete iránti szerelmét egyesitette szivében, s azért méltó, hogy nem csak mint költő, de mint hazafi is, mindig kegyelettel és tisztelettel emlegettessék közöttünk. S tisztelet Eger városának is, mely önmagát tiszteli meg derék fiában, és a maga házi ünnepéből

VITKOVICS MIHÁLY.

(A magyar tud. akadémia elnöki termében levő arczképe után.)

ünnepet szerez az egész hazának s a magyar nemzeti irodalomnak is!

—á—r—.

Kirándulás a déli Kárpátokba.

— Romániai levelezőnktől. —

Van olyan állapot, midőn az ember automata módra kél-fekszik, dolgozik, eszik; sem feje, sem melle nem fáj, a hideg sem leli, mégis beteg, bágyadtnak, erőtlennek érzi magát és semmi kitartó munkára nem képes. Az egyik orvos azt rendelte, hogy egyem vasport, másik, hogy igyam budai vizet, harmadik szemembe nevetett s azt mondá: szeretne velem egészséget cserélni, ne képzelösködjem, nincs semmi bajom.

Hej pedig dehogy nincs. Az az érzés bánt, hogy hosszu évek után is *idegennek érzem* magamat e földön; otthon meg immár *idegennek tart* a világ: nincs otthonom sehol!

Persze, hogy ez ellen nem használ semmit a chinin.

Egy kis világkiállitást nézni, nehány hetet fürdön mulatni a legjobb gyógyszer leend, hanem ehhez is három dolog kell, mint a háboruhoz, ugymint: pénz, pénz és pénz, már pedig a ki ez országban tavaly muszka liferans nem volt, és meg nem tömte ládáit fényes rubelekkel, az ugyan nem tudom honnan pénzel most, mert itt minden kereset pang, csak a házbér és piaczi árak tartják magukat oly magasan, mint a háboru ideje alatt. Valahová azonban mennem kellett. Elővettem azért az ország térképét s kinéztem róla, hogy Kimpulung vidéke nem igen messze van innen, tehát kevés utiköltséggel oda lehet jutni, továbbá hogy ott közel se járt muszka, tehát a paraszt nem szokta meg, hogy frank helyett rubelre beszéljen, aztán közel onnan rettentő feketére vannak rajzolva a hegyek a Szathmáry hazánkfia által nyomtattatott, — különben az osztrák mérnök-tisztek által 1854-ben készitett mappán, és ki ne szeretné, ha évekig az unalmas sikságot lakta, hegyeket látni megint? Végül azért is érdeklett e város, mert hiszen ez hajdan majdnem egészen magyar-német város volt, mig tudniillik Vlád czepes voda — követvén már akkor (Mátyás király idejében) nemzetiségi politikát — karóba nem huzatta és elevenen meg nem süttette az idegent mind.

Pitestig gyors vonaton robogunk, most már óránkint 40 kilométernyi sebességgel; innen Kimpolungig 50 kilométer a távolság s jó kőut vezet a kies Domna és Tirgului folyócskák szép völgyén felfelé. — Sárgálló buza-táblák váltakoznak itt most haragos zöld kukoricza és teljes virágában pompázó buja kaszállókkal, 1—2 kilométernyi távolra jobbra balra tölgyerdő boritja az itt-ott lankás, itt-ott meredek és szakadékos dombokat, a sürün fekvő falvak pedig végtelen hosszu gyümölcsös kerteknek tünnek föl, különösen roppant nagyságu terebélyes diófák ágai tartanak árnyékot az utczákon s jóltevőleg fedik el az emberi viskók és górék faragatlan rondaságát szemeink elől.

Mert a mennyire bájoló itt az örök ifju természet szépségeinek kifogyhatlan változatosságában, oly ronda idomtalan az mind, mit az itteni ember művének mondhatunk; ház fala sövényből

A BOSNYÁK CSATATÉRRŐL.

BOSNYÁK FELKELŐK A TRAVNIKI HEGYSZOROSOKBAN.

FELKELŐ CSAPAT ÁTVONULÁSA BANYALUKÁN.

van fonva, sárral betapasztva, vagy fából róva, s durva zsindelylyel, deszkaszéllel ügyetlenül betetőzve, kinyithatatlan kajsza kis ablak-pár ad benne világot; nyikorgó, durván faragott, alacsony ajtón kétrét görnyedve jutunk be az egyetlen kis konyhából s még kisebb szobácskából álló lakásba, melynek falai füsttől piszkosak, földje nyirkos, gödrös, söpretlen, a konyha egész edény készlete egy a kéményből lecsüngő horog s rajta vagy mellette egy mamaliga-készítésre alkalmas bográcsos künn a karóba boritott 2—3 cserép fazék; a szoba butora egy szál pokróczczal leboritott széles lócza-ágy, melynek két végén tulipántos láda, néhány szalma párna és önkészitette, néha igen szép művü törökös pokrócz. Padozat, szék, asztal, ágynemü, tányérok, poharak, edényekkel tele polcz mind oly fényüzési czikkek, melyeknek szükségét a rumunparaszt még eddig nem érzi. Góréja, istállója hasonló házához, pár nap alatt összetakolt ronda, düledékeny férczmű, rendetlenül ráhányt gizgazzal, vagy kukoricza kóróval födve; keritése girbe-gurba alacsony ág-bogas sövény, vagy itt a hegyes vidéken egymás mellé földbe ásott czölöpök, deszkák, karók, fa hasábok festői rendetlen keveréke.

Urasági lakokat vajmi ritkán látni, mert a bojár gyülöli a falut, birtokára nem költ, lakjék a haszonbérlő ott, a hol nekik tetszik; csak az apró kis nemesek — mosnénok — keritett udvarai, csinos házacskái, virágos kertjei, gyönyörü szilvásai tünnek ki jóltevőleg az általános rondaságból — no meg a tarka szinekkel czifrázott korcsmák.

Nálunk a házak még falukon is szük udvarkákkal majdnem zsufoltan sorakoznak, itt minden viskó 2—3 holdnyi telekkel, gyümölcsös kerttel bir, még a mezőkön is egyes tölgyek, nyár- s égerfa csoportok teszik a tájt változatossá.

Az ut mindenütt kitünő jó, mert itt csak az uri osztály fizeti pénzül az ut-adót, a földmunkásnak 6 napot le kell dolgozni természetben, s a 6 napi munkát szakmában kapja ki, és mivel a kavics itt bőven van, e rendszer által az ország 15 év óta ugy át lőn hálozva kőutakkal, hogy azon rendszer mellett, melyet mi követünk, hazánk még száz év mulva se lesz ugy. Most még nagy bölcsen a hegyekbe öszpontositott katonaságot is rá tették — a régi rómaiak és az algiri franczia sereg példájára — utat csinálni, s maholnap a Domna völgyéből is szép kőut vezet át az 1000—1500 lábnyi magas gerinczeken át Kimpulungig.

Kimpulung hosszu mezőt jelent, és igen jól van neve adva, hanem ezzel már nem untatom a kedves olvasót, csak azt emlitem meg, hogy a városkában — daczára 2—3 türhető fogadójának, melyekben a vendéglősök előzékenyebbek mint a mi alföldi 20—25 ezer lélekkel biró városaink dübögősei — nem kaptam szállást, mert a muszka barátság elől óvatosságból ide huzódott sereg tisztikara vett igénybe minden valamire való helyet; fogadtam azért egy vezetőt, egy kis kemény mokány lovat és egy hajcsárt, s másnap kora reggel neki indultam a rengeteg erdőnek, hadd lássam — gondolám — van-e még egy zerge ez égbe meredő Kárpátok csúcsain, melyek a városstól alig pár ágyu lövésnyire lenni látszanak, oly közel, hogy az egyes kötömbök, a szakadékok s különösen a tetőről mélyen le-lenyuló hómezők tisztán kivehetők.

Albestig, mely kis falucska a várostól egy órányira van, meglehetős ut visz, legalább még hegyi szekérrel s itt nött élénk apró ökrökkel járható — s eddig legelők, kövér kaszálók váltakoznak bükk, éger és nyires csalitokkal, de a tölgyek rég elmaradoztak; egy-két vad körte s cseresznye emlékeztet még a közeli völgyek szelidebb éghajlatára.

Tul a falun változik a kép.

Itt érjük el azt a rengeteg erdőt, mely a Kárpát tetejétől 15—20 kilométernyi széles övként Mehádiától a csiki s gyergyói havasokig öleli körül a bérczek déli s keleti lejtőit. Itt már nincs csak bükk, gyönyörü, sürü, egyenes bükk; két-három láb átmérőjü sugár dereka 8—10 ölnyi magasan áll ágtalanul, hogy az ember óriás kupolának oszlopcsarnokában képzelheti magát s a meredek oldalakon messze lelátni, sem bozót, sem lombok s kuszónövények nem huznak függönyt előnkbe s a fenn magasan egybevegyülő lomb-koronán át, a napsugár is csak itt-ott, szelidülve, süt le a természet e nagy templomának csöndes szentélyébe. A lombok susogó zugása, a távol völgy fenekén zuhogó patakok méla moraja, dallamos rigó-fütty, havasi pinty csengő zenéje, kékes czinegék vig hangicsálása, s a harkályok ütemes kopogása gyönyörü harmoniává vegyülnek s észrevétlenül ringatnak bele amaz öntudatlan elmerengésbe, mely az emberi lélekkel feledteti az irigy lármás városi élet nyomoruságait.

Itt pár virgoncz fekete mókus játszik gondtalanul egy vén bükk derekán, tudják, hogy az idén a makktól — melyet oláhul *zsir*-nak neveznek — már most is görnyedez a bükk; ott egy fürge fehér menyét fut az uton át kecsesen, gyorsan, de figyelve. Vajjon mért hivják ezt magyarul is *meny*-nek, rumunul is *menyecskének* — nyivásztulyká-nak? — csinos karcsu alakja, hajlékonysága és ragyogó fekete szeme párjaért-e, avagy azon simulékony ravasz ügyességért, melylyel magánál sokkal erősebb állatot is megközelit és zsákmányul ejt? Épen ezen járt gondolatom, midőn mellettem nagy robogással vertyogva röppent fel egy szép mogyorós tyuk, de nehány lépésre ujra leszállt meg fel-felrebbent, lármázva, visitva. Rögtön tudtam a bajt, de segiteni immár késő volt, a menyét már elragadott egyet pelyhes csirkéiből! Ezek össze-vissza futottak s félve sipákoltak, de a mint közéjük léptem, eltünt mind s csend lett, csak az anyjuk alig hallható *tyhürr-tyhürr* intése tudatta, hogy mind ott vannak. — Ki hinné, hogy ezek az alig két-három napos kis csikos csibék már értik a hangot, sőt a mi még bámulatosabb, ez intő hangra azonnal hanyatt a földre lapulnak és karmaikban egy-egy száraz bükk levelet felemelve, betakarják vele magukat a szem elől. Mily hamar elkezdődik ezeknél a létérti küzdelem! s mily nagy volt vezetőim bámulata, midőn látták, hogy szépen visszarakom szegénykéket a puha levelek közé. Ők meg nem állják, hogy minden fészket, nyulfiat, mint a gyermek, csupa mulatságból el ne raboljanak.

Órákig mentünk e rengetegben állandóul fel a hegynek, néha lapos háton, majdnem vizszintes irányban, néha meg oly meredek hágón, hogy a kis ló nem birt fölvinni; a talaj is néhol puha földdel volt beboritva, néhol még darabos, némileg dölt koczka szabásu, érdes szürke kövek képeznek egész hegyeket oly lazán egymásra tolulva, mintha csak a fák ezer águ gyökér szövevénye tartaná meg, hogy azonnal tovább ne guruljanak ismét. Ezt nézd meg te eszed s gépeid erejével elbizakodott parányi kis ember, ezt az erőt, mely e milliárd mázsányi köhalmazt, ezeket a négy-öt ezer lábnyi hegytömböket igy ide tolta s köszirtből összemorzsolta!

De ime a bükkök ritkulnak, a tülevelüek egy-egy eltévedt példánya jelenti, hogy ridegebb égalj közelit; még néhány lépés — és benne vagyunk a magasztos, de rideg fenyves közepében; a viruló zöld szint, a bükkös méla moraját büs feketéllő zöld s a szél sziszegő suhogása váltja fel, mereven sorakoznak, mint árboczok, a fák, még ágaik is mereven nyulnak ki, csak a dus lomb emlékeztet,— ha ugyan rá illik e szüros, sötét öltönyre a lomb név, — hogy ez is csak az ős természet teremtő erejének élő remeke, tán utolsó képviselője a mamuthok s ős elefántok százezer évekkel ezelőtt eltünt nagyszabásu korának.

Itt csak két faj honos, a magas, tülevelü fehér, s a kissé lapitott kardlevelü nemes fenyő; a lucz és a veres fenyő csak az aljban s enyhébb oldalakon jön elé, ott is csak szórványosan. — Hajdan e rengetegek a zárdák uradalmai voltak, rég elhunyt ösök kegy-adományai azon időből, midőn a mindenható izlam smus ellen csak a vallás védte e népet. Most mikor a félhold besötétült, a Kuza kormány egy tollvonással kincstári uradalmakká változtatta őket, a dusgazdag jövedelmek ingyenélő élvezőit, a barátok fekete sergét 10 krajczár napidijra szoritá, s az állam jövedelmeit milliókkal emelte.

Itt már jóval a szekularizálás előtt nagy bölcsen megtilták barát uraméknak az erdővághatást; igy lőn, hogy e rengetegek épen maradtak, azóta meg az állam a vágást rendszeresiti, de e vidékre még nem került a sor, itt hát a baltát még nem is ismeri az erdő — de meghisz a közlekedési vonaltól olyan messze esik, hogy e sok ezer meg ezer hold gyönyörü bükkerdő semmi áron el nem adható; a mint az öregség megrágta tövét az óriás fának, eljő a zivatar s eldöntögeti össze-vissza, ott heverésznek aztán évekig is, mig átváltoznak zsiros barnult televénynyé s tápul szolgálnak a rajta növő csemeteknek.

Igy a fenyvesek is tele vannak messze fehérlő dölt vén törzsekkel, de még itt a roszakaró kéz gyakran egész hegyoldalakat le-leéget; mily szomoritó látni ezen egyenes szálfákat aszottan, mint égett város keményeit meredezni az égre, mig a talajt félig elégett üszkös törzseknek egész labirintja boritja.

A fenyves aránylag keskeny övet képez; mig nálunk, legalább Brassó vidékén, a fenyő nyomja el a bükköt, itt a déli oldalon forditott a viszony: a bükk az uralkodó faj, s a tűlevelüek csak is ott élnek, hol amannak már tulságos rideg a táj. — Öt-hat ezer láb közt a tenger szine fölött már megszünik a fenyves is, itt-ott apró gyalog kis bokrok még törekednek küzdeni feljebb is, s az északi részen még pár száz lábbal magasabbra kapaszkodik a lelapuló kuszó vagy térdfenyő — de hiában, a hóvonal közelében, épen mint Grönland vagy Sziberia zord sikságain, nincs többé meg az elélhetés feltétele nekik.

Még most junius derekán is minden völgy tele volt több ölnyi mély, keményre nyomott roppant nagy hótömegekkel; — itt már csak fü terem, — apró finom, legelőnek páratlan jó fü, oly sürü, hogy a láb nem is érzi alatta a földet, oly ruganyos, mitha puha szőnyegeken lépdelne az ember. — Nehány óra alatt a rekkenő nyár melegéből visszamenénk a kora tavaszhoz, a nap, mely oda lent már tűrhetlen forró vala; itt még jól esik, és lábunk előtt ibolyák, jáczintok és kökörcsinyek, meg az egy-virágu száratlan, sötét indigó-kék havasi harangvirág mutatja, hogy itt csak most állt be a kikelet; s hogy semmi se hiányozzék, nem feledi el a természet a tavasznak symbolikus madarát, a kis pacsirtát sem. Ennek tollazata valamivel élénkebb mint alföldi rokonáé, háta fakó kékes, hasa, örve fehéres, de sem a nótája nem oly vig nem csuda, hisz nyár közepén is mélyen a földbe vájt barlangocskája védi meg a fagytól, — sem röpte nem olyan magas mint amazé; — minek is szállongna magasan, hiszen így is felülről néz le a rónának felhői közt utazó sasra.

Juniustól augusztus vége feléig tart e tavasz, addig e táj megnépesedik, a vidéknek összes marhája, ménese és juh-nyája itt nyaral, sőt az erdélyi mokányok százezerekre menő birkái is itt legelésznek. Minden hegynek megvan a maga neve, és 1000—1200 fejős juhból s ezeknek bárányaiból álló nyája, melynek feje a *bácsu* vagy *bácsi*, őrzője 2—3 erős legény, 4—5 gyerek és egy tuczat tarka-barka eb (szép alföldi fehér komondorokat, melyek tán nálunk is kiveszendőben vannak, itt nem igen látni), s megvan a főhadiszállás, melynek oláh neve *sztina*, magyarositva esztena, épen mint kölcsönben az öreg juhász neve bácsu oláhul.

Költők és szinmüirók, kivált a franczia irók annyi magasztalást halmoztak a berger s bergére-ekre, hogy alig vártam már a perczet, midőn e földi boldogság irigylett háza küszöbén belephetek. Mindenekelőtt jól beleütöttem fejemet a szemöldökfába, mert az ajtónak gunyolt nyilás legfeljebb 4 lábnyi magas volt, benn meg majd orromra buktam, mert a föld ronda, göröngyös s a szük kis oducska — vétkezném, ha szobának csufolnám — közepén a kojtolgó fenyőtönk szurkos füstjétől majd megfuladtam s szemeim fájón csukódtak le; — jó, hogy a fal meghámozatlan fenyősudarakból olyformán van összeeresztve, mint mikor a gyermek kukoriczacsutkából ólat rak, igy legalább a szél lehetőve teszi koronként a lélekzetvételt. Ott ült a bácsu a földnek egy magasabb göröngyén, — nem az a nyalka juhász, minőket a festők szép kivarrott pengőkkel ékes szűrben pingálnak; öltönye inkább hasonlit a drótostótéhoz, de annak — nem tulzok semmit — elegánciája nélkül; ott kavargatta a tűzön a két akós üstben forrani készülő zsendiczét, távolabb egy másik bozontos alak sózta, reszelte és gyömöszölte tömlőbe a turóvá alakuló lágy gomolyát. Estefelé lévén, helyet foglaltam az egyik keskeny durva padon, azon a részen, merről a szél fujt; ritka ugyan itt a nadrágos vendég, mégis a bácsu csaknem duzzogva fogadott, nem annyira roszszivüségből, mert hisz ez a nép távolról sem oly embertelen ám, mint egynémely szláv faj, hanem inkább bárdolatlanságból, mert azt a félelemteljes tiszteletet, melylyel hajdan a jobbágy még 1864 előtt tekinte fel a tanult és hivatalviselő osztályra, ugy kinevelték fejéből az erőszakos elkényeztetéssel és a sok visszaléssel, hogy most már a más végletbe esett s buta góggel számba

se vesz senkit, fogalommal sem birván a tanulásnak még elemeiről, az abc-ről sem, nem birja megmérni azt a mélységet, mely közte és egy mivelt ember között tátong.

Este bejött az egész juhász sereg aprajanagyja: fejük egy fél birkányi rengeteg kucsmába temetve, vállukon nagy bolyhu festetlen sáros guba, alatta rongyos, durva darócz nadrág és lábaikon szakadozó toprongyos bocskor, arczaikon mérges kedvetlenség vagy szenvtelen egykedvüség, szájukban rendes beszéd helyett otromba istenkáromlások, künn birka- és marhabőgésből, disznóröfögésből és ebmarakodásból éjjeli zene! Mily gyönyörü eszmény szép ez a juhász-élet!

Vacsorájuk is ad hominem volt, daraliszt-ből készült puszta mamaliga, mellé főzelékül egy kis tatárnyérban sós vizbe főtt csalán leves, s csemegéül az én vezetőim által hozott nehány szem, alig mogyorónagyságu zöld szilva; ha nincs bőjt, szabad enni nekik zsendiczét is, de különben 200 nap lévén a böjt, az év nagyobb részét ilyen koszton tengi át az oláhság.

Nyár közepén voltunk, mégis azt hittem, soha meg nem virrad; füst, bűz, bolha-sereg, faragatlan deszka derékalj s a sok nyiláson besüvöltő hideg szél sokáig nem hagytak aludni; a 10 órai lovaglás végre erőt vett mindezeken. De im egyszerre pokoli ujjongás, ugatás és puskalövések lármáztak fel ismét. Az idő beborulván, a sürü ködben — mert itt a felleg a földön csuszik — a közel erdőből medvék jöttek fel a nyájra, a sok lárma, lövöldözés elriasztá őket a nyájtól, de reggel a legszebb tehenet ott lelték félig felemésztve száz lépéssel alább a forrásnál. Ez az egy vad van itt elég bőven, s mindenik esztena 10—20 birkával s egy pár tehénnel adózik nekik egy idény alatt, de azért tiz évben sem birnak egyet-egyet lőni.

Ezt az éjet azon viz forrásainál nyomorogtam át, melynek kies völgyén jöttünk vala fel Kimpulungig, innen két-három órai fárasztó mászás után a tetőn voltam, a *Jezeru* vagy Ghezeru tetején, mely az osztrákok méregetése szerint 7644 láb a tenger szine felett. — Nem tudom: az álmatlan éjnek, a felmászás nagy fáradságának vagy a mánsap bekövetkezett iszonyu zivataroknak tulajdonitsam-e, avagy egyszerüen a szokatlan magasságnak, de a lélekzés terhemre esett; ugy éreztem, mintha nem volna elég levegő.

A tető itt meglehetős sik, de az oldalak jobbra-balra s különösen északon oly meredeken suhannak le messze több száz ölnyi mélységbe, hogy az ember félve tekint le, s némi borzongást érzettem, midőn vezetőm nekiindult épen ezen oldal czik-czakkos éles gerinczének. Persze gyalog mentem, hisz a kis ló még üresen is csak gazdája után mert menni s nem egyszer félöles lépcsőkről zökögének le; az ormó dőlése átlag több 30 foknál, sőt helyenként tán még 50-nél is.

Ott, hol a térd- és törpefenyő kezdődik, az ut is járhatóbbá lévén, vezetőimet megelőzve épen a páratlan vad sziklás *Krémeni* (kovakő) gerincznek járhatlan meredek gránit tornyai, bástyái, szakadékai s fantasztikus sziklacsipkéi bámulatába merültem, midőn egyszerre egy guruló kőnek zörgése és egy éles fütty üt fületimbe s látok a közeli ormon a darabos köszirtek közt kétszer-háromszor föl és eltünni egy zerge csapatkát. Mintha csak álom lett volna az egész, oly gyorsan eltüntek, puskám a vezetőnél volt, de ha készen, felvont sárkánynyal állok vala is, lehetetlen lett volna lőni, — utánok menni pedig a Krémeni hegyen, szárnyakkal kellene birni. Most már ez is rendkivül megritkult vaddá lett, nem mintha itt valaki üldözné, hanem a pár év előtti nagy hó beszoritá a falvak közelébe s ott a farkasok elpusztiták, sőt a parasztok bottal is vertek agyon.

Egy ösvény vezet innen csak előre, ezt követém, és nagy kerülővel széditő helyeken mászva, feljutottunk az Orluji 7850 lábnyi magas csucsra, mely Brassó és Szeben közt fekszik és egyike a legmagasabb határ-csucsoknak. Erdély felől átlag sokkal közelébb van a sikság s igy a hegyek jóval meredekebbek, de az élen — legalább e tájon — ugy repedett ketté a földnek kérge, hogy a törött oldal délre maradt. Vezetőim látva, hogy az Oltból, mint fövő üstből emelkedtek szakadatlanul fel hozzánk a fehér gőzök, nem győztek eléggé sietni és az Istenhez fohászkodni, hogy legalább addig engedjen még jó időt, mig a Gelesesku borzasztó meredek szakadékos oromról leereszkedhetünk a völgybe, mert — ugymond — ha itt ér egy szél, akkor veszve vagyunk; jobbrólbalról 60—70 foknyi meredek feneketlen mély szakadékok tátongnak itten, s a rohanó szél az oldalakon megakadva, alulról zúdul fölfelé, s kavarogva nem csak az embert, de még az állatot is lesodorja.

Esti 5 óra felé oda értünk, honnan egy ösvény, egy keskeny, meredek gyalog ösvény zigzugosan levezet egy szük mély völgy fenekére, jobbra maradnak a Gelesesku élesen csipkézett szirt-csucsai oly meredeken fölöttünk, hogy ránk az arasznyi széles, kigyózó s meredek, még hozzá kőtöredékkel itt-ott behintve; balra sok száz lábnyira mélyen alattunk terjedelmes hómezők fehérlenek, tőlünk odáig oly meredek fal van, hogy azon a hó se maradt meg. Itt kellett lefelé sietnünk fáradt inakkal, s sietnünk igazán, mert az iment még távol alattunk fénylő fehér gőzök sürü ködként boritottak mindent be, az ég besötétült, s zugni-morogni kezdett körülöttünk az ég s föld olyformán, mintha egy távoli nagy vizesésnek morajához a deczemberi szél sivitó zugása vegyülne.

Ki hinné odalenn a tikkasztó nyári melegben, hogy az a felhő, melyből a langyos záporeső hull, ott fenn dermesztő hideg, hogy a sürü ködben hópelyhek s apró, mák-apró daraszemcsék uszkálnak, oly hidegek, hogy az ember arczát szúrják és a kéz meggémberedik mint hideg ősszel? Ezt már jóval alantasabb hegyeken jártamban is érzettem sokszor, sokszor dideregtem julius közepén, téli bekecs s köpönyeg mellett is fenn a tetőkön, de szerencsém, hogy nem az ormon ért utól most a zivatar, oly zivatar, melyet a felhőnek közepében kellett átélnem.

Pillanatig felszállt a köd pár száz lábbal magasabbra, mint a völgy, melybe valahára leértünk, az eddig hátba fuvó szél szakadozottá lett, hol oldalt, hol szembe lökött meg; az apró esőn át akkor láttuk meg, hogy alulról szörnyü rohammal hömpölyödik fel a hegynek egy sokkal feketébb vastag ködréteg, a melyben tiz lépésre se látni előre. Mikor e két vészteli felleg összecsapott, ott, hol mi voltunk, iszonyu fénytengerré lett az egész ég-föld körülöttünk; hátra, előre, fenn és alant vakító fényes tűzszalagok villantak minden irányban, négy-öt helyt lecsapott egyszerre előttünk-utánunk, nyomban követve fülsiketitő recsegő éles csattanásoktól, oly erősektől, mintha az ember egy tüzelő ágyuüteg közepén áll. Embereim, e zord hegyi emberek, a sürü daraeső daczára, félve emelték le kucsmáikat és kezeikkel folyton keresztet hányva magukra, fennhangon rebegék a Domne pazeste, Domne milucstét; a ló is minden izében reszkete féltében s csak ugy búját a vezetőhöz.

Végre elértünk egy esztenát, hol a bácsu — egy sokkal vendégszeretőbb s miveltebb erdélyi mokány — szivességét ugyancsak igénybe vettem, mert négy álló nap szakadatlan esett az eső és az ötödik nap reggelén arra ébredénk föl, hogy azon ormokat és csúcsokat, melyeket ép bebarangoltam volt, tenyérnyi *uj hó* boritja. Nemde mulatságos junius 28-kán érni karácsonyi hózivatart?

Én ugyan elfeledém nehány napra bükörságomat, de hisz az ily gyógyszer tán roszabb a nyavalyánál. ∾

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ. — HATODIK FEJEZET.

A buvárharang üregében.

E váratlan felfedezésre, hogy Weldonné mindent tud s igy hiába volna őt ámitani akarni a helyzet iránt, Sand Dick nem tudott mit felelni. Ám Weldonné sem akarta folytatni a dolgot s nem sokára ismét visszatért fekvőhelyére a kis Jakab közelébe.

Sand Dick nyugtalanul várta a reggelt, remélve, hogy akkorra eláll az eső s az általa megnövelt folyamon — melynek közellétéről erősen meg volt győződve, könnyebben fognak czéljuk — a tenger felé haladhatni. A nap azonban késett; s a vastag falakon folyvást áthangzó tompa zugás tanusitotta, hogy a vihar egyátalán nem akar alább hagyni.

Végre éjfél tájt Dicket is elnyomta az álom; mégis erőt vett rajta, mert eszébe jutott, bárha az eső által átázott agyag odahalmozódásával a kup kijárata eltorlaszolódik s akkor a külső levegő kizáratván, a szük üregben tizen mihamar fölemésztik az éltető levegőt. Még egyszer körül tapogatta tehát az üreg talaját, mely azonban teljesen száraz volt, a kijárat pedig egészen szabad, rajta a külső lég bátran özönlött be az üregbe. Látva, hogy eddig még nincs semmi baj, Dick is visszatért helyére s nem sokára mély álomba volt merülve. Elővigyázatból a nyilás közelébe feküdt, puskáját kezében tartva — hogy bármi történjék, azonnal készen legyen.

Meddig tartott álma, meg nem mondhatta volna. Egyszerre valami hüvösség érzetére ébredt föl. Ijedten vette észre, hogy a viz behatolt a kúp üregébe, s fekvő helyéről lecsüngő lábai már térdig vizben voltak. Azonnal felköltötte Tamást és Herkulest, kik szintén a földszinti részen feküdtek. Lámpával megvizsgálták a talajt. A viz gyorsan emelkedett, nem sokára öt láb magasságot ért el s ott aztán mégállapodott.

— Mi baj, Dick? — szólalt le Weldonné, magasabb fekhelyéről, észre vevén a sürgölődést.

— Semmi, asszonyom. A kup alsó részét elöntötte a viz. Valószinüleg valamely folyó, a nagy esőtől feldagadva, kiöntött medréből s erre felé vette az utját.

— Annál jobb, — jegyzé meg Herkules, — legalább tudjuk, hogy közel a folyó.

— Ugy van, — mondá Dick. — Legyen nyugodtan asszonyom, a viz nem hág már s nem éri el önöket, sem a kis Jakabot, sem Nánit, sem Benedek urat.

Weldonné mit sem felelt. Benedek ur pedig ugy aludt, mint egy murmutér.

A feketék, vizsgálva a vizet, mely a lámpa fényét visszatükrözte, várták, hogy Dick, megmérve mélységét, rendelkezzék mit kell tenniök. Ő azonban, miután a fegyvereket és élelmi szereket a viztől biztosságba helyezte, csak hallgatott és gondolkodott.

A viz a nyiláson hatolt be, mely a kup legalján volt; s mivel belül öt láb magasságot ért el, künn hat, hét láb, vagy talán több is lehetett. Nem levén ugyanis más nyilása az üregnek, a hol a külső levegővel közlekedjék, a benn szorult levegő összenyomódott s ugyanazon tünemény állt elő, mint a buvárharangban, melybe a viz nem hatolhat egészen be, a levegő nyomása miatt. A különbség csak az, hogy a buvárharangban levők, e végből czélszerüen alkalmazott készülék által, mindig megujitott fris levegőt kaphatnak felülről; itt pedig a levegőt, mely már is kétharmadrésznyi helyre szorult össze, megujitani nem lehetett.

— Nyissunk a viz szinénél magasabban nyilást, hogy uj levegőt kapjunk, — mondá Tamás.

— Azt midenesetre meg kell kisérlenünk, — mondá Sand Dick; — de óvatosan — mert egy tévesztett eljárás mindnyájunk rögtöni halálát okozhatja. Kivül mindenesetre magasabb a vizállás, mint itt benn. Kérdés mennyivel? Kérdés, nincs-e egész kupunk viz alatt? Ha a külső viz szinénél alantabb nyitunk rést, a viz egyszerre betódul s mi megfuladunk.

Attól, hogy az árviz a kunyhót elsodorja, tartani nem lehetett, oly erősen volt az készitve s oly szilárdul állt a talpán. De annál inkább attól, hogy a vihar és eső tovább is tartván, a viz oly magasságra emelkedik, hogy nem csak a kupot egészen elboritja, hanem mélysége által a menekülést is lehetetlenné teszi.

Hajnali három óra volt. A vihar egyre tartott s észrevették, hogy benn a viz szine, lassan bár, de egyre emelkedik. Fontos lett volna tudni, mily magasan áll a viz kivül, hogy tájékozva lehessenek: vajjon a kup felső részén eszközlendő nyiláson kapnak-e levegőt s menekülhetnének-e szükség esetén?

Bat, az öreg Tamás fia, ajánlkozott, hogy ő jó buvár, megkisérli lebukni a viz alá, kisuhanni a nyiláson, s ott kivül észlelni a viz magasságát. Dick helyeselte az eszmét; előbb magának akarta tartani a kivitelt, de az öreg Tamás tanácsára elállott attól s Batra bizta, a kitől a gondolat eredt. Dick terve az volt, ha a kup már egészen viz alatt van, mindnyájoknak ezen az uton kellend — az egyedül lehetséges menekülést megkisérleniök. Ha még a kup teteje nincs viz alatt: Bat, a magával vitt bárdjával kopogasson kivülről azon a helyen, a hol meg lehet nyitni az üreget, a külső viz magassága fölött.

Bat erre lemerült, a már majdnem hat lábnyira emelkedett viz alá. Fél percz telt el. Dick s a többiek is azt hitték, Batnak sikerült a kisérlet s azóta künn jár már a vizen. Pár másodpercz mulva azonban ismét felbukkant.

— Nem találod a nyilást? — kérdé Dick.

— De megtaláltam, — felelé Bat, mihelyt ismét lélekzethez jutott, — hanem egészen be van iszapolva, vagy agyag- és földtörmelékkel tömködve, lehetetlen kihatolni rajta.

kon, a viz szine ismét fölebb szökkent s a lyukon át viz szivárgott be az üregbe. A külső viz még ennél is magasabban állott .... A helyzet iszonyu volt.

Benedek ur is felébredt. Első szava méltó volt hozzá a bogarászhoz, a kinek tudományán kivül nincs is egyéb gondja.

— Ez volt az oka! — mondá. — A termiták azért költöztek ki, mert előre megérezték a vizáradás bekövetkezését.

A kisérletet még fölebb kelle ismételni. Az egyre jobban összeszoritott levegő, melynek összes élenytartalma már jóformán fel volt emésztve, érezhetőleg nyomasztó kezdett lenni. Fülök zúgni kezdett; a lámpa gyertyája szomorun pislogott ... A helyzet iszonyusága percről percre növekedett.

— Hát egészen viz alatt vagyunk? — kérdé Sand Dick magától, de el nem titkolható nyugtalansággal ... Meg kell bizonyosodnunk s azonnal! veszteni való időnk nincs.

A kúp legtetején kelle fúrni a harmadik lyukat. Halálos kisérlet — mert ha ott is viz

tott nyiláson kidugta a fejét. Ajkáról a rémület kiáltása hangzott.

Sajátságos, felismerhető hangot hallott: nyilak süvöltését. S volt annyi ideje, hogy meglássa, hogy menedéküktől alig száz lépésnyire népes tábor áll, egy a vizből kiemelkedő magaslaton; tiz lépésnyire pedig előttök, csolnakok közelitnek, s azokon vannak a nyilazók: veszedelmes benszülött vadak ...

Dick visszahuzta fejét s elmondta benn társainak a helyzetet. Puskákat ragadva négyen, ő, Herkules, Bat és Austin, megjelentek a kúp tetején s egyszerre löttek a közelgő csónakokra. A benszülöttek közül többen elestek. A vadak iszonyu orditozással s nyillövésekkel fogadták a lövéseket. Ujra löttek s ujra találtak ... De mit tehetnek, négy, vagy hat fegyverfogható ember, a száz meg száz ellenséggel szembe, a kik annak rendje és módja szerint készültek megostromolni a kúpot.

Az ostrom nem soká tartott; s kimenetele egy perczig sem lehetett kétes. A lövések csakhamar elfogytak, s nehány percz mulva a kis

NÉGYEN EGYSZERRE LÖTTEK ...

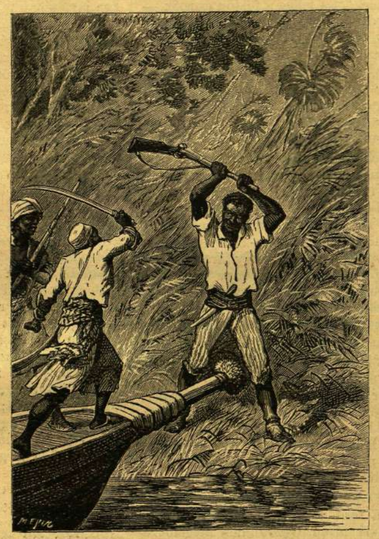

FÖLEMELT PUSKAAGYGYAL AGYON CSAPTA MIND A KETTŐT.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

— Egészen el vagyunk zárva! semmi nyilás!

— Csinálni kell, — mondá Herkules s már emelte a fejszéjét.

Dick megragadta az óriás karját.

— Máskép kell eljárnunk, — mondá. — Vigyázva, tapogatózva — nehogy a vágott nyiláson a külső vizet hozzuk a nyakunkra.

— De soká nem késhetünk, a viz egyre emelkedik — jegyzé meg az öreg Tamás.

Valóban, a vigyázat mellett gyorsaságra is volt szükség. Dick csak kis vékony lyukat akart furni kisérletkép — ha nem szivárog-e viz be rajta. Ha igen, azt gyorsan ismét be lehet dugni, tapasztani s fölebb ismételni a kisérletet. A puskavessző végén levő saskörömmel, a furás könnyen volt eszközölhető. Először a belső viz szine fölött egy lábbal tettek ily furási kisérletet. Az első kisérlet nem sikerült. A vessző által furt lyukon a levegő kitódult s mint a vizben bugyborékolva szaladt föl, helyén viz szivárgott be, s a belső viz szine egész a lyukig emelkedett. A lyukat gyorsan s erősen betömködték s a kisérletet egy lábbal magasabban ismételték. Ugyan az a jelenség. A levegő fütyölve sivitott ki a furt lyuvan: a következő perczben mindnyájan meg vannak fuladva ... Azonban nem volt más választás. Dick a helyzetet őszintén s világosan feltárta Weldonné előtt s tőle kérte az engedelmet, hogy a veszedelmes, de szükséges kisérletet megtehesse. Az engedély megadatott. — E perczben a lámpa oly gyöngén pislogott, hogy majdnem teljes setétségben hagyta őket.

Herkules az oldal-fiókok egyikében állva, Dick az ő vállára hágott s kezével a kúp legmagasb. csúcsát könnyen elérte. Oda fúrta be a puskavesszőt, mely erős és határozott nyomásától gyorsan nyomult be a kemény agyagba. A következő perczben, a mint a vesszőt visszahuzta, a levegő fütyölve szabadult a kúp belsejéből kifelé, — a viz egyszerre két lábnyi magasságot emelkedett — de ott megállott. Egyensulyban volt a külső vizzel — mely a kúpból mintegy négy lábnyit szárazon hagyott még kiemelkedni az árból.

Örömkiáltás hangzott mindnyájok ajkán. Bat és Herkules rögtön fejszékkel kezdték kitágitani a fürt lyukat, hogy utat nyissanak a menekülésre. Sand Dick volt az első, ki a megtágierőd be volt véve. A vadak meghágták a kúpot s foglyul ejtették a benszorultakat. Először is Weldonnét, kis fiát és Benedek urat, mint fegyverteleneket, ragadták ki durván rejtekeikből s annyi időt sem engedve nekik, hogy bucsut vegyenek vagy kezet szoritsanak, magokkal vitték az egyik csónakon.

A többieket a második csónakba dobták s azzal a halom felé siettek, a hol a tábor állott. Ellentállásról szó sem lehetett; Dick és társai mégis kétségbeesett kisérletet tettek arra. Megsebesitettek nehányat, mielőtt megadták volna magokat. De elnyomattak.

Abban a perczben, mikor a bárka partot ért, Herkules egy utolsó erőfeszitéssel kiragadta magát ellenségei karjai közül, s felragadva mellette fekvő puskáját, kiugrott a szárazra. Ketten utána ugrottak, — de ő felemelt puskaagygyal agyon csapta mind a kettőt — s eltünt a sürüben, mielőtt a többiek nyomába érhettek volna. Golyózápor repült utána, de nem találták ...

Dicket s többi társait, megkötözve, mint rabszolgákat tették ki a szárazra.

(Folyt. követk.)

A III-ik egyetemes tanitógyülés Budapesten.

A harmadik egyetemes tanitógyülés f. hó 21—23. napjain tartatott meg Budapesten. Az elsőt 1870-ben Zichy Antal, a másodikat 1874-ben Molnár Aladár elnöklete alatt szintén itt tartották. A háborus hirek s a képviselőválasztások miatt hosszu időn át sokan kétkedtek, vajjon csakugyan megtartatik-e a gyülés, s igy alig két hét alatt kellett a szervező bizottságnak elvégezni mindazt, mire más alkalommal egy félévnél tovább készültek.

S mindannak daczára, a jelen gyülés eredményei és hatása nem maradnak el az előbbiektől. Az ország legjelesebb szakférfiai működtek közre, a tudományszakoknak, a pedagogiai s humanistikus intézeteknek minden ága képviselve volt, a faluról bejövő szegény tanitó minden téren biztos tájékoztatást nyerhetett s az élő szóból is annyi kincset szerezhetett, mely évekig ad számára gondolkodni való anyagot, s mely képes lehet világnézetének körét is átalakitani.

S valóban ez is az egyetemes tanitógyülések nagy feladata. Vitassák el, hogy a tanitók nyugdij-intézete, az önsegélyezési törekvések, a nagyszámu tanitó-egyesületek, az egyes vidékek ezen müvelődési góczpontjai, nem nyertek tápot a tanitók összegyülekezései által; azt nem tagadhatta el senki, hogy a nagygyüléseknek varázshatalmuk van a tanitók ügybuzgalma s a közönség érdeklődése felköltésében. Egy-egy lüktető ér az mindenik, mely gyorsabb mozgásba hozza az egész szervezetet, egy hatalmas társadalmi tényező, mely kedvező folyamatot indithat meg a közmüvelődés történetében. S ma ilyenre van szükség. Két éve mult, mióta a keleti zavarok háttérbe szoritották a közoktatásügyet, maguk a tanitók is lankadni kezdtek, most kellett ezen egyetemes tanitógyülésnek megtartatnia, hogy ujból mozgásba jöjjön az éltető elem s ismét tanuljon lelkesülni a közvélemény azon mozgalomért, mely nemzeti létünk egyik alapfeltételét képezi.

Az érdemben, hogy az uj mozgalom létrejött s oly kedvező alakulást nyert, kiváló része van egy tanitónak, *Péterfy* Sándornak.

Péterfy tiszteletre méltó jelenség Magyarország tanitói között. Mint annyi más, ő is szegény szülőktől származott, életének nagy részében nélkülözéseket szenvedett, kiváló rangja nincs, (hiszen egyszerü képezdei tanár), egyetemi tanfolyamot nem hallgatott, irodalmi működésben nehány kartársa megelőzi, s mégis általánosan ugy ismerik őt Magyrországon, mint a magyar tanitói kar egyik legkiválóbb tagját. Azok közül való, kiket „gyülölnek az istenek“, s ő mégis a társadalom minden rétegeben, hol ismerik, tiszteletnek örvend. A hol munkáról van szó, elől jár, a hol lelkesiteni s buzditani kell, keres és talál arra uj s uj módokat. Megadóztatja a tankönyvkiadókat, hogy a fillérekből a szegény tanitók számára is jusson; felhasználja a kedvező alkalmakat, hogy a tanitók s a tanügy sorsára felhivja a közönség figyelmét; barátságos körben krajczárokat szed össze, s maga ir, dolgozik, nehéz napi munkája daczára, a közügyért. Mint tanitó a legjelesebbek közé tartozik, átgondolt módszertani előadását gyakorlott tanférfiak is felkeresik okulás végett; hivatásában fáradhatatlan, s mégis alig volt egyetlen eset évek óta, hogy ott, hol a tanitók érdekében fontosabb mozzanat merült fel, ne lett volna jelen, mint vezér s buzditó.

Péterfy Nemes-Csóban (Vasmegye) 1842-ben született; Kőszegen, Sopronban tanult. Először Nagy-Geresden (Sopronmegyében), később Győrött, Sopronban, Nagy-Kanizsán tanitott. 1865-ben Budapestre jött, mint a helybeli ev. népiskola egyik tanitója s igazgatója, s azonnal tevékeny részt vett a tanügyi mozgalmakban. Éveken át szerkesztette a budapesti tanitók derék közlönyét, a „Népnevelők lapjá“-t; öt év óta elnöke a népnevelők egyesületének s számos bizottságnak, köztök a magyar néptanitók legtekintélyesebb testülete, az ugynevezett 50-es bizottságnak is; tagja a közoktatásügyi tanácsnak. Ő volt már az 1874-ki egyetemes gyülés egyik létesitője is, s melegen buzgólkodott a néptanitók nyugdijintézete s a budapesti tanitók segélyegylete érdekében. 1875 febr. 2-án, Eötvös halála napján, kibocsátott felhivása, hogy a néptanitók gyermekeinek neveltetése s özvegyeinek segélyezése végett alapitvány tétessék, általános felkarolásban részesült, s az „Eötvös-alap“, mely már 1700 frt ösztöndijt és segélyt osztott ki, most több mint 4000 frttal rendelkezik. Ujabban a nyugdij élvezetétől megfosztott szegény tanitók számára „Szent Gellért társaság“-ot inditványozott stb.

Péterfyn kivül, kinek az egyetemes tanitógyülés rendezésében oly nagy érdemei vannak, ezuttal még két más jeles kartársát mutatjuk be olvasóinknak.

Zirzen Janka, a sugáruti tanitónő-képezde jeles igazgatója, Magyarországon a nőnevelés felvirágoztatásának előkelő képviselője. Tiz éve sincs, midőn 1869 decz. 14-én Budán az első magyar állami tanitónőképezde az ő vezetése alatt, alig egy pár növendékkel megnyilt, s ma a tanitói pályára csaknem annyi nőnövendék lép, mint férfi, s a nőnevelés immár csaknem európai szinvonalra emelkedett. Azóta sokan léptek nyomdokaiba, de folyvást az ő neve, az ő hire maradt legelől. Az általa jelenleg vezetett intézetben évenként több mint 200 növendék nyer oktatást, s nagyrészt teljes ellátást; közel fél ezer végzett tanitványának nagy részével folytonos élénk összeköttetésben áll, s e mellett mint tanitónő is működik. Intézetének berendezése s vezetése felől külföldi szakférfiak is nagy elismeréssel nyilatkoztak. Az intézet kormányzatában tul tesz sok férfin. Nemes ambiciója, hogy évről évre tökélyesbüljön intézete s egyuttal a magyar nőnevelés is, melynek a sugáruti képezde egyik fontos tényezője. S a 30 s nehány év, mióta e lelkes hölgy Egerben, Jászberényben, Aradon s most a fővárosban a tanitónői pályán müködik, nem törte meg erejét. Száz és száz fiatal leány képzését gonddal, tapintattal vezetni, ugy hogy e sok közül ne legyen egy is, ki őt ne tisztelje, s ki iránta egyuttal gyermeki bizalommal és szeretettel ne viseltetnék, kétségkivül nehéz feladat. Zirzen még többet is tesz, tankönyvet ir a kézimunka-tanitásról, magyar szóra tanitja Coburg főherczegnét s más jeleseket, s a szépirodalom s tudomány érdekeinek előmozditásában a maga körében fáradhatatlan.

Mig Péterfy és Zirzen Janka tulnyomólag gyakorlati téren működnek, dr. *Kiss* Áron tanitóképezdei tanár s az ujonnan alakult paedagogiai társaság titkára, inkább az elmélet embere. Kiss Áron egyetemet végzett ifju s okleveles ügyvéd, s ámbár még igen fiatal (született Porcsalmán Szatmármegyében 1845 jul. 13-án; atyja az irodalmilag is ismeretes hasonnevü esperes), már 8 évi tanitói pálya áll mögötte s irodalmi müvei egész kis könyvtárt képeznek. Legnevezetesebb ezek között. „A nevelés és oktatás-történet kézikönyve“, mely eddig 3 ki-

Dr. KISS ÁRON.

ZIRZEN JANKA.

PÉTERFY SÁNDOR.

adásban (1872, 1875, 1878) jelent meg. Ezen irányhoz tartoznak még: „Adalékok Magyarország nevelés- és oktatás-történetéhez“ (Budapest 1874), „A népiskola módszertana“ (Gyertyánffyval együtt kiadva 1876-ban). Mindhármat különösen a magyar paedagogia története terén tett önálló és sikeres kutatásai teszik becsessé. — Kiss Áron e mellett felekezete érdekében is igen sokat tett, ő szervezte a protestansok jeles tanitóképezdéjét Nagy-Körösön, irt s tanit felekezeti hittani tárgyakat stb. Megemlitjük végül, mint érdekes adalékot, hogy ő volt az első, ki 1874-ben Kolozsvárt az uj egyetemen a philosophiai doktori rangot elnyerte. Vasszorgalmu s alapos készültségü férfiu, kinek szép jövője lehet, különösen most, midőn az ujonnan alakult paedagogiai társaság a nálunk eddig elhanyagolt tudományos elméleti irány iránt is fel fogja költeni a közfigyelmet, mert hiszen, századok mulasztásait pótolva, eleinte a gyakorlatra kellett minden sulyt fektetnünk.

Az egyetemes gyülés idején alkalomszerünek tartottuk a tanitói kar e három kiváló képviselőjét olvasóinknak bemutatni, ezzel is hódolni óhajtván ama nagyszámu buzgó emberek áldásos törekvésének, melytől nemzetünk erkölcsi és értelmi fejlődését várhatjuk.

A gyülés folyamának mozzanatai közül följegyezzük a következőket.

Az előértekezletet, melyen körülbelől 700-an voltak jelen, f. hó 20-án d. u. 6 órakor Péterfy Sándor, az 1876-iki egyetemes tanitógyülés által kiküldött 50-es bizottság elnöke megnyitván, Lakits Vendel a bizottság által javaslatba hozott ügyrendet terjesztette elő, mely minden módositás nélkül elfogadtatott. A nagygyülés tárgysorozatának megállapitása némi vitára adott alkalmat. A nagygyülésre ugyanis az 50-es bizottság hat vitatételt tüzött ki s ezek közt a vallásoktatás kérdését is. Az aradvidéki tanitóegylet nevében Györgyösi Rudolf az utóbbinak a napirendről levételét inditványozta, de rövid szóváltás után, György Aladár javaslatára, szavazat többséggel ez is napi rendre tüzetett. Ezután a gyülés tisztviselői választattak meg. Molnár Aladár, lelkes éljenzések között, kikiáltatott — most már másodizben elnökül, mig alelnökké Péterfy Sándor és Bálint Mihály választattak meg. Jegyzők lettek: Rákóczy Lajos Budapestről; Györgyösi Rudolf Aradról, Luttenberger Ágoston Budapestről s Stettina Ilona, nőképző-egyleti tanitónő Budapestről. Háznagy: Schettel József. Ezzel az előértekezlet véget ért.

I-sső nap. Aug. 21-én az országház nagy terme zsufolásig megtelt. A honatyák üresen álló helyei nem voltak elegendők befogadására a roppant számmal megjelent tanitók, tanitónők és érdeklődő közönségnek, melynek jelentékeny része a karzatokat lepte be. *Molnár* Aladár, a szivélyes éljennel fogadott elnök, a gyülést egy óráig tartó nagyobb szabásu beszéddel nyitotta meg, visszapillantást vetve a népoktatás terén az utolsó tanitógyülés óta fölmerült jelentékenyebb mozzanatokra, a törvényhozás és kormány intézkedéseire, majd jelezve a népoktatási törvény hiányait s a revizió szükségességét, meleg szavakban buzditá a tanitói kart magasztos föladata buzgó teljesitésére s csüggedetlen haladásra, bárha az ország részéről, főleg a sulyos anyagi viszonyok miatt, a kellő támogatás nem is jut osztályrészéül. Beszéde végeztével a közönség tapsviharban tört ki, melynek csillapultával a főváros nevében *Ráth* Károly főpolgármester emelkedett szavakban üdvözlé az egyetemes tanitógyülést, rámutatva arra, hogy az ország fővárosa a népoktatás fölvirágoztatásában jó példával s nemes áldozatkészséggel jár elől. *Elnök* inditványára a gyülés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a fővárosnak, szivélyes vendégszeretetéért s a népoktatás érdekében tanusitott magatartásáért.

A napi rend első tárgya volt az 50-es bizottság jelentése saját működéséről, melyet a gyülés elismeréssel vett tudomásul. Majd *Luttenberger* Ágoston tett előterjesztést az Eötvös-alap állásáról, mely szerint ez alap, a mellett, hogy keletkezése óta feles számu szegény sorsu tanulókat segélyezett, pályadijakat tüzött ki, jelenleg kerek-számban 4000 frt alaptőkével bir, melyhez a többek közt Zirzen Janka, az általa rendezett sorsjáték jövedelméből, több mint 1000 frttal járult. A tárgyalást *Györffi* Iván, esztergomi tanitó, kezdette meg, az alap gyarapitására vonatkozó javaslatokat téve. A tárgyhoz szólottak még többen, mignem György Aladár inditványára a gyülés kimondotta, hogy az Eötvös-alap ügyét magáévá teszi, s Péterfy Sándornak, mint az eszme kezdeményezőjének s buzgó terjesztőjének, köszönetet szavaz. Az egyes javaslatok áttétettek az 50-es bizottsághoz.

A napirend második tárgya a népoktatási törvény revisiója volt s ennek előadójául Péterfy Sándor szerepelt. Terjedelmes beszédben mutatta ki, hogy az egyes tanitó-egyletek által kijelölt hiányokat az országos közoktatási tanács is már jelezte s közrebocsátott munkálatában felölelte s igy alig van egyéb teendő, mint hogy a tanitógyülés is csatlakozzék a kormányhoz és törvényhozáshoz intézendő feliratában a közoktatási tanács javaslataihoz. Inditványozta továbbá, hogy az izraelita tanitók érdekében már a jelen gyülés menesszen egy küldöttséget a kormányhoz. Élénk figyelemmel s tetszéssel fogadott beszéde után a megkezdett tárgyalásban részt vettek Bálint Mihály, Mikulai Antal, Schwarcz Mór, Goldberger Jakab, Vasadi Balog Lajos, György Aladár és Györffi Iván, mig végre a gyülés szavazattöbbséggel kimondá, hogy a népiskolai törvénynek a néptanitói egyletek s a közoktatási tanács emlékirata alapján leendő revisióját ohajtja s e tárgyban kérvényt fog intézni ugy a kormányhoz, mint az országgyüléshez.

Egyhangulag elfogadtatott továbbá Györffi Ivánnak azon inditványa, mely szerint a mozgósitott néptanitók hátrahagyott családjainak segélyezésére gyüjtőivek bocsátandók ki.

Ezzel az 1-sső napi nagygyülés véget ért.

II-ik nap. Aug. 22-ike a testvéregyleteké s szakosztályoké volt.

D. e. 8 órakor a kisdednevelők orsz. egyesülete tartott közgyülést, melyen *Fodor* Lajos mondott emlékbeszédet a közelebbről elhunyt *Komjáthy* György, kisdednevelő fölött. Majd *Kobány Mihály* tartott előadást a kisdednevelői intézetek vezetői s a föntartó egyesületek közegei közti viszonyról.

Ugyancsak 8 órakor, az országház egy másik termében, *Zirzen* Janka elnöklete alatt, a leánynevelési szakosztály is egybegyült s kimondá, hogy működését tovább folytatja s a vidéken is hasonló szakosztály létrejöttére munkál, s főként a nők munkaképesitésének eszméjét terjeszti. A szakosztály ujra szervezte magát s elnökéül ismét *Zirzen* Jankát, jegyzőjéül *Harrer* Paulát választotta.

10 órakor a *paedagogiai társulat* tartott rendkivüli közgyülést, *P. Szathmáry Károly* elnöklete alatt, melynek főtárgyát dr. *Kármán* Mór jeles előadása képezte „közoktatásügyünk paegogiai szervezete“ czim alatt. Az általa kitüzött vitatételek részletes tárgyalása a szeptemberben tartandó gyülésre halasztatott.

11 órakor az országház nagy terme volt megható emlékünnepély tanuja. Az ünneplés tárgyát *Brunswik Teréz* emléke képezte. *P. Szathmáry Károly* tartott emelkedett hangu beszédet, megható vonásokban méltatva e nő munkásságát s annak hatását. Beszédét a népes hallgatóság zajos tetszésnyilatkozatokkal kisérte, valamint azon alkalmi költeményét is, melyet a szerző helyett *Losonczy Balog* hatással olvasott föl.

Az ünnepély végeztével *Szarvas* Gábor lépett az emelvényre s igen sikerült beszédében a néptanitókat a népies szólásmódok gyüjtésére buzditotta.

A délutáni órákban a gyülés tagjai a hajógyárat, az egyes fővárosi tanintézeteket s a Fröbel-nőegyletnek az Erzsébet-téren rendezett gyermek-ünnepélyét látogatták meg.

III-ik nap. Az aug. 23-án tartott második nagygyülésen a tárgyalás alá került kérdések élénk megvitatásban részesültek. A *népkönyvtárak* ügye általában helyesléssel fogadtatott, a *tanitóegyletek országos szövetségének* kérdése az aradvidéki tanitóegyesület javaslata alapján egyhangulag elfogadtatott s létesitése végett 60 tagból álló bizottság küldetett ki, melynek feladata lenne az egyetemes gyülés többi határozatait is végrehajtani. Legnagyobb vitát idézett elő az *iskolai takarékpénztárak* ügye, mely az eszme hivei s ellenei részéről egész szenvedélyességig menő heveséggel tárgyaltatott. Ugy látszik, hogy ezen eszme még nincs megérve s ezért igen helyes volt Péterffy S. inditványa, hogy e kérdés tanulmányozás végett a végrehajtó bizottsághoz visszaküldessék. Ezután még a vallásoktatás kérdése került tárgyalás alá. S végül az elnök, Molnár Aladár tartott zárbeszédet, meleg szavakban vevén búcsut a 3-ik egyetemes tanitógyülés tagjaitól.

Az utazás Oroszhonban.*

II.

A Don. A hajózás nehézségei. Kényelmetlenségek. Patkányok.

Bármily tarka népvegyületü legyen azonban a csoportozat, az utazó valószinüleg meg fog győződni, hogy négy napot a Volgán tölteni teljesen elég minden gyakorlati és szépészeti czélok tekintetében és a helyett, hogy Asztrakánig hajózna, Csaricsinnál a gőzösről a partra száll. Itt talál egy vaspályát, mely mintegy 50 mérföld hosszu, és kapocsként szolgál a Volga és Don között. Szándékosan élek e kifejezéssel „vaspálya“ és nem „vonat“, mert csak két vonat indul hetenkint, ugy hogy ha elszalasztottuk az egyik vonatot, várakoznunk kell mintegy három napig a következőre. Erős testalkatu, tapasztalt emberek inkább is teszik az utat szekéren: és helyesen cselekeszenek, mert ezen pályának elvitázhatlan dicsősége nézetem szerint abban áll, hogy a legkiállhatlanabb egész Európában. Egyébiránt utóvégre talán helyén lesz itt is azon elvet alkalmazni, hogy minden dolog tényleg kevésbbé rémletes, mint látszik. A hallatlan lökdösés, kimagyarázhatlan zörej képes felriasztani azt, ki ingerlékeny idegzetü véralkattal bir; hanem egy rendes idegzettel biró embernek nem nehéz közönyösnek maradni, kivált miután a haladás oly lassu, hogy a sinekről való lesikamlás is tisztán mulatságos epizód volna, sőt két vonat összeütközése is ritkán járna komoly következményekkel.

A két heti vonat megérkezése után kevés vártatva Kalauból gőzös indul Rostoffba, mely város a folyó torkolatához közel fekszik. A hajózás a Don vizein sokkal bajosabb, mint a Volgán. A folyó rendkivül sekély és a zátonyok helyei gyakran változnak, ugy hogy nem ritkán egy napi utjában is a hajó több izben fennakad. Néha fel lehet a hajót szabaditani egyszerüen a gépnek visszafelé forgása által, de gyakran e müvelet nem sikerül, mert oly erősen feneklett meg, hogy a gépek működésének segitségre van szüksége. Ez a kisegités sajátszerü módon történik. A kapitány bizonyos számu markos kozákot minden utjában ingyen fuvarra fogad be, oly feltétel alatt, hogy esetleg az általa igénylendő segélyt kiszolgáltassák; midőn tehát a hajó fennakad, parancsot ád, hogy ugorjanak ki a hajóból. A dolog nem épen kényelmes, különösen mintegy a szegény jámborok a vizes munka után ruhát nem válthatnak, de a parancs mégis mindig készséggel és zsémbelés nélkül teljesittetik. Ugy látszik, a kozákok nem ismernek sem csüzt, sem köszvényt.

A legtöbb és legjelesebb földrajzi kézikönyvekben a Don ugy emlittetik, mint egy az európai főfolyamok közül; és nem ok nélkül, mert hossza ugy mint széle által erre jogositva is van: de medrének mélysége a nevetségig aránytalan hosszához és szélességéhez képest. Emlékszem, hogy láttam egy lapos fenekü gőzös kapitányát, miként tartóztatta hajójának menetét, hogy el ne sodorjon egy lovast, ki előtte a folyó közepén elhaladni igyekezett. Másnap egy nem kevésbbé jellemző esemény történt. Egy kozák utazó oly helyen kivánt kiszállani, hol kikötőhely nem volt, és miután értesült, hogy kivánsága egyátalán nem teljesithető, nagy közönynyel a hajóból kiugorván, gyalog lábon kelt szárazra. A kiszállás ezen egyszerü módja mindazáltal nem ajánlható azoknak, kik biztos tudomással nem birnak a zátonyok fekvése és a mélyedések helyzetei felől.

Jóravaló, szolgálatkész legények ezek a kozákok, kik a gőzöst a zátonyokról levonszolják és valóban az ingyenes szállitást böven megerdemlik. Ők szintén, mint vagyonosabb társaik, kik birnak jegyet váltani, kellemes és érdekes utitársak. Sokan közülök, saját tapasztalásaik után, érdekes epizódokat tudnak egyszerü, szinezetlen

*Mackenzie Wallace „Russia“ czimü munkájából; forditotta Szentkirályi Móricz.

modorukban elbeszélni a szabálytalan csatározások eseményeiből; és nem egy az öregek közül képes ily elbeszéléseket megtoldani oly részletekkel a krimi hadjáratból, melyek köztudomásra nem jöttek. Ha ugy esik, hogy különösen közlékeny hangulatban vannak, elárulják egynémely titkait azon egyszerü eredeti rendszernek, melyben azelőtt éltek és melyről alább lesz alkalmam értekezni. De akár bizalmasak, akár nem, az utazó, ki nyelvükön tud, minden esetre élvezetesb és tanulságosabb időtöltést fog találni, ha velök fecseg, mintha mozdulatlan bámulja azon érdekteles vidéket, mely mellett elhalad.

Fájdalom, ezen doni gőzösök másnemü, kevésbbé kifogástalan ingyenes vendégeket is hordanak, kik nem szoritkoznak a fedélzetre, hanem szemtelenül betolakodnak a hajószobákba is és az utazók álmát háborgatják. Nem birok elég természettani ismeretekkel, hogy meghatározhatnám, vajjon ezen vérszomjuhozó fürge élősdiek ugyanazon fajbeliek-e, mint azok, melyek Angolhonban az egészségügyi biztosoknak hivatalnul segédkeznek a tisztátalanság megbüntetésében; de annyit mondhatok, hogy működésök a teremtett lények rendsorozatában mindenütt ugyanaz és hogy ezen működésüket minden dicséretet felülmuló erélylyel és buzgalommal viszik véghez. Mi magamat illet, szerencsére mentességgel birok kelletlen figyelmök ellen, és teljesen nélkülözvén minden entomologi kivánciságot, ha magam vagyok, észre sem vettem volna, hogy léteznek; de kevésbbé szerencsés vérü emberek szüntelen emlékeztettek jelenlétökre, és ezen szenvedők panaszai később sajátságos hivatalos igazolásban részesültek. — Megérkezésünk után ugyanis felkértem a kapitányt, engedné meg, hogy az éjt a hajón tölthessem; feltünt, hogy kérésemre oly melegséggel és készségesen hajlott, mely rendes magatartásával nem egészen volt egyeztethető. Midőn hozzákezdettem köszönetemet elmondani az engedelemért, hogy az éjt kényelmes kabinban tölthetem: jóizüt nevetve félbeszakitott és biztositott, hogy ellenkezőleg, ő van nekem lekötelezve. „Ez igy van“, ugymond gúnyoros méltósággal, „hajómon egy bizonyos és pedig nagyszámu huszársereg soha sem hiányzik, és ha szobámban magányosan alszom, valamennyien ellenem intézik rendszeres támadásaikat; ellenben ha páholyomat valakivel megosztom, a támadás is megoszlik. E szerint látja ön, hogy hősies tettre határozta magát és engem nagy mértékben lekötelezett“. — Már ha ez nem volt egyéb mint elmés módja a vendégszeretet elleplezésének, meg kell vallani, jól volt eltalálva: és oly finom fordulat, melyet inkább lehetne várni spanyol hidalgótól, mint egy doni gőzös kapitányától.

Némely azovi gőzösökön az alvó-kabinok magányát az emlitetteknél sokkal kárhozatosabb tolakodók háborgatják: a patkányokat értem. Egy rövidke utazásom alatt, melyet a Kercs gőzösön tettem, ezen utálatos látogatók oly szemtelenek lettek a hajónak alsóbb osztályaiban, hogy a nőknek meg kellett engedni, miszerint az éjt a fedélzeti teremben tölthessék. Miután az átköltözés megtörtént, mi szerencsétlen férfiak kétszeresen részesültünk kinzóink figyelmének bizonyitékaiban. Felköltve korán reggel valami által, mi testemen végig futni látszott, visszatorlásról gondolkozám. Lehetőnek tartottam, hogy egy ismételt látogatás alkalmával, megragadva a kedvező alkalmat, oly erővel rughatom föl a patkányt a padolathoz, hogy agyvelejének megrázkódása miatt szörnyü halált hal. Csakhamar alkalmam is lett tervemet végrehajtani. A fekhely lábrészénél levő kis függöny megingása jellezte, hogy rohamhágcsónak használtatik. Én mozdulatlanul fekve maradtam, annyira érdeklődve ezen vadászat iránt, mintha nagy vadra vontcsövü puskával lesben állanék. Mintha tudta volna tervemet és a kisérletben dicséretesen akarta volna eljátszani szerepét, a patkány fellépett fekhelyemre és lábaimnál állást foglalt. E pillanatban fel volt rúgva. Először csak egy éles koppanás volt hallható a padolat felől, azután egy tompa locscsanás a padlón. A csapás egész horderejét azonban nem voltam képes kinyomozni, mert az áldozat még elég erővel és ébersséggel birt, hogy odébb állhasson; a kabine másik oldalán fekvő ur pedig, ki a zörejre felébredt, erősen tiltakozott hasonló kisérletek ismétlése ellen, miután ugymond saját patkányait ám türni kész ugyan, de azt egyátalában ellenzi, hogy más valaki patkányokat az ő fekhelyére szórjon.

Ily bajok ellen a hatóságnál hasztalan panaszkodunk. Midőn a kapitánynyal a fedélzeten találkoztam, elmondám neki az éjjeli eseményeket, és erélyesen tiltakoztam ellene, hogy az utazók hasonló bántalmaknak tétessenek ki. Bétüréssel kihallgatott, de mellőzve háborgásom okát, egészen hidegen igy válaszolt: „Oh!“ ugymond, „én sokkal jobban cselekedtem; bevártam, mig patkányom a takaró alá bujt és ott megfojtottam.“

A csatatérről.

— Két képpel. —

Az a békés és barátságos megszállás, melyet monarchiánk magára vállalt a berlini mandatumban s melyet végrehajtani indult, mikor csapatait a boszniai és hercegovinai határok ellen mozditá, — mégse oly könnyü és ártatlan dolog ám, mint a milyennek előre kiadták, s mint a milyennek elhitetni szerették volna, mikor már meggyőződtek, hogy egészen más természetü.

„Örömmel, hódolattal fogadják csapatainkat, — igy szóltak az első hirek, — a lakosság nem tud hova lenni lelkesedésében, üdvözli föl-szabaditóit, népség, deputációk érkeznek bemutatni hódolatukat és hüségüket.“

Ezt s ehhez hasonló dolgokat hirdettek az officziozus hirek s már-már abba a hitbe ringatták a közvéleményt, hogy csakugyan nem is csinálunk mi egyebet, mint egy egyszerü nyári kirándulást az erdős Boszniába, sziklás Herczegovinába. Igazi kéjutazás katonáinknak, kik látnak szép vidéket, más embereket, még tengert is s mindezt ingyen.

Egyszer aztán következett Maglaj s utána száz meg száz kisebb-nagyobb összeütközés. A szépen meghódolt, hüséget fogadott lakosság hagyta szépen elvonulni a csapatokat faluján, városán, beengedte menni a hegyek közé, a völgyszorosokba s mig ott váratlanul fegyveres csapatok állták utját, — hátul is fegyvert ragadt a nép s vérfürdőt készitett szerteszét.

Háboru lett, véres, gyilkos háboru, a békésnek mondott expedicióból. Csapataink kétségbeesett ellenállásra találnak, és oly szervezett erőre, mely egész hadosztályokat visszavonulásra kényszerit, mint a Szapáryét.

És e mellett ez a legmakacsabb, legkegyetlenebb háboru. Embervadászat inkább. Lesből, rejtekből, lopva, rajta ütve támadni meg az ellenséget, ez a boszniai fölkelők taktikája, az u. n. guerilla-háboru, melyet erdős, hegyes terrenumon el lehet huzni esztendőkig s nyugtalanitani, kifáraszlani a legnagyobb haderőt is, mig csak el nem pusztul, vagy abba nem hagyja a meddő küzdelmet, melyben lehetetlen az ellensége döntő csapást mérnie, mert nincs sehol, s mégis mindenütt van.

Az áthaladó ellenségre lesből, kősziklákról lövő bosnyák fölkelők egy csoportját mutatja mai képünk, mig a másik egy fölkelő csapat átvonulását tünteti föl Banjalukában.

Irodalom és müvészet.

A magyar tud. akadémia kiadásában egész csomó mű jelent meg közelebb. Mindenekelőtt három vaskos kötetet kell megemlitenünk, melyek történet-irodalmunkat fogják gazdagitani. Az egyik *II. Rákóczy Ferencz levéltárának* VI-ik kötete (1708—1711.) melyet Thaly Kálmán szerkeszt; a másik az „*Anjoukori Okmánytár*“ első kötete (1310—1321.), melyet Nagy Imre szerkeszt; egy-egy kötet ára 4 frt; végre a harmadik a „Magyar Történelmi Tár“ 25-ik kötete; ára 3 forint. Azután következik az értekezéseknek egész hosszu sora:

1. „Nehány ős müveltségi tárgy neve a magyarban.“ Barna Ferdinándtól. Ára 30 krajczár. 2. „A társadalom keletkezéséről.“ Beöthy Leótól. Ára 60 krajczár. „Gr. Prokesh-Osten emlékezete és Mátyás király könyvtára maradványainak fölfedezése.“ Ipolyi Arnoldtól. Ára 40 krajczár. 4. „Erdélynek Honter János által készitett térképe 1532-ből.“ Fabriczius Károlytól. Ára 20 krajczár. 5. „A Wesselényi-család őseiről.“ Deák Farkastól. Ára 30 krajczár. 6. „Thurzó Zsigmond, János, Szaniszló és Ferencz négy egykoru püspök a Bethlenfalvi Thurzó-családból 1497—1540.“ Wenczel Gusztávtól. Ára 40 krajczár. 7. „Szilágyi Ferencz emlékezete.“ Szabó Károlytól. Ára 20 krajczár. 8. „Emlékbeszéd Dr. Entz Ferencz fölött.“ Galgóczy Károlytól. Ára 10 krajczár. 9. „Hőmennyiségi mérések.“ Schuller Alajos és dr. Wartha Vincze tanároktól. Ára 20 krajczár. 10. „Az 1874. V. (Borbély-féle) üstökös definitiv pályaszámitása.“ Közlik dr. Gruber Lajos és Kurländer Ignácz. Ára 10 krajczár. — Végre a „Nyelvtudományi Közlemények“ tizenegyedik kötetének második füzete, szerkeszti Hunfalvy Pál.

Az Athenaeum kiadásában „*Fényes házasság*“ czim alatt egy terjedelmes kötet regény jelent meg a magyar társadalmi életből. Irta Vértesi Arnold. A 18 ivayi kötet ára 1 frt 40 kr. Ugyancsak az Athenaeumnál megjelent a „*Döntvények gyüjteménye*, a m. kir. kuria semmitőszéki és legfőbb itélőszéki osztályainak 1878-ban hozott elvi jelentőségü határozatai“ uj folyam 5-ik kötet; szerkeszti dr. Fayer László, ára 1 frt.

Költemények, irta Somló Sándor. A szini tanoda e fiatal s tehetséges növendéke a költészetre is nem épen mindennapi tehetséget mutat. Lyrai költeményeiben, melyek kettőn kivül a Syrén dalai czimü nagyobb (I—XXX) cyclust képeznek, van hév és erő, gondolat és érzés, bár olykor tulságba csapong; de legyen fiatal költőnél inkább tulság, mint bágyadtság. A kötetkét szépen gondolt és csinosan megirt kis dramolet „Raoul szerelme“ egy felv. zárja be, melyben kevés ugyan a drámai erő s alkotás még, s inkább lyrai hangok hallatszanak, de kezdőtől még is reményre jogositó kisérlet. — Szerző a kötetkét tanárának Paulay Edének ajánlja, „őszinte hálája jeléül.“ A kiállitás igen csinos. Ára nincs följegyezve.

Törvény-kiadások. Ráth Mórnál megjelentek: A magyar büntető törvénykönyv a büntetékről és vétségekről; ára 60 kr. — 1878: XX. t. cz. a vám- és kereskedelmi szövetség; XXI. t. cz. az osztrák-magyar vámterület ált. vámtarifája; ára 60 kr. — 1878: XXIII. t. cz. a czukoradóról; XXIV. t. cz. a szeszadóról; ára 50 kr. — 1878: XXV. t. cz. az osztrák-magyar bank létesitéséről és szabadalmáról; ára 50 kr. — 1878-ik évi országgyülési törvényczikkek. II. füzet. Tartalmazza a XV—XXIX. t. czikkeket. Ára 1 frt 50 kr.

Mihók Sándor, a „Magyár Kompasz“ szerkesztője, előfizetési ivet bocsátott ki „*Magyar vasuti evkönyv*“-re, melynek I. évfolyama közel 40 ivnyi vastag kötetben október elején fog megjelenni. Előfizetési ár 4 frt. Az évkönyvet *Vörös* László közlekedési miniszteriumi fogalmazó szerkeszti.

Kátai Gáborról a Nagy-Kun kerület volt főorvosáról, dr. Zeliczy Dávid meleg hangon tartott emlékbeszédet mondott a debreczeni orvosgyógyszerész egylet és a biharmegyei orvosgyógyszerész- és természettudományi egylet mult május havi együttes nyilvános ülésén. Az emlékbeszéd külön füzetben, csinosan kiállitva, jelent meg. Ára 50 kr.

A nemzeti szinház első ujdonsága az őszi idényben, Parodi Sándor „Legyőzött Róma“ czimü öt fölvonásos tragediája, mely a párisi Theátra Française-ben is nagy diadalt aratott, e hó 23-ára volt kitüzve Paulai Ede fordításában. A főbbszerepek Nagy Imre, Kovács Gyula, Egressy Ákos, Szigeti Imre, K. Jászai Mari és Markus Emilia közt voltak felosztva.

A népszinház változatos játékrenddel állt elő a legközelebbi mozgalmas napokra. Bemutatott minden genret, s minden tagját. Volt is szorongásig telt ház mindannyiszor. *Soldosné* énekelt népszinműben és operetteben: vasárnap a „Sárga csikó“-ban, kedden a „Vereshaju“-ban, csütörtökön pedig a „Kisasszony feleségem“-ben. A „Vereshaju“ népszinműben együtt láthatta a közönség a szinház legjobb erőit: Soldosné körül Tamássit, Vidort, Szombathelyit, Tihanyit, stb. A hires „Kornevilli harangok“ kétszer hangzottak: hetfőn és pénteken, s ebben Szigligetiné elevensége, Együd drámai alakitása, Kápolnai szép hangja, s a karszemélyzet élénksége és erőteljessége most is megkapta a zajos tapsokat. Szerdán a szinház legnagyobb látványosságát „Sztrogoff Mihály utazását“ vették elő még egyszer. A közelebbi előadásokból meg kell még emlitenünk egy első föllépést, *Jenei Anna* kisasszonyét, ki a szinház szerződött tagja. A „Koziki“ operette-ben mutatta be magát, s ez volt első szini kisérlete, s mint kisérlet sikerült is. A kisasszonynak szép alakja és csinos hangja van, s általában bir azokkal a kellékekkel, melyek jövőjét biztosithatják. — Az őszkor előadásra váró darabok közt van egy népszinmü *Varga Jánostól* is. Czimében a szerző még nem állapodott meg.

Közintézetek, egyletek.

A magyar történelmi társulat abauj-kassai kirándulását, aug. 27-étől kezdve tartja meg. Budapestről aug. 26-án történik az elindulás és aug. 27-én lesz Kassán a megnyitó nagy gyülés, melyen Ipolyi Arnold elnök tart beszédet.

**

A székely mivelődési és közgazdasági egyesület szept. 8-kán tartja nagy gyülését Maros-Vásárhelytt, melynek programmja: elnöki megnyitó, titkári, pénztárnoki sat., jelentések, három választmányi tag kisorsolása, számvizsgáló bizottság választása; jelentés a hosszufalusi műmetsző felső iskola növendékeinek haladásáról; pályabirói jelentés a „Székely föld leirása“ ezerforintos pályázat eredményéről; javaslat a Budapesten összel rendezendő székely kiállításról; „székely ballada“ Tolnai Lajostól s „Marosvásárhely és Marosszék közoktatás- és közmivelődési állapotáról“ felolvasás Száva Farkastól. Lesz kirándulás Szovátára vagy Parajdra, sőt esetleg nagyobb körut is, az őszi székely kiállitás érdekében. A keleti, tiszavidéki és arad-temesvári vasuton leszállitott árral utazhatnak a tagok, kik az elnökségtől (Budavár, uri utcza 31 sz.) igazolványt szereztek.

A könyvkereskedés érdekeinek emelése végett a magyarországi könyvkereskedők összejövetelt tartottak Budapesten. A tanácskozások a régi Lloyd-épületben folytak, s tárgyait ezek képezték: kérvény a közoktatási miniszterhez a budai tankönyvek ügyében; kérvény az igazságügyminisztériumhoz a kisebb polgári pörös ügyekben való eljárás módositása végett; a könyvkereskedő tanulók s ifjabb segédek tovább-képzési ügye; kérvény a közlekedési minisztériumhoz a visszautasitott postai csomagok postabére, illetőleg az utánvéti illeték elengedése végett; a lipcsei könyvszállitmányok egyenes küldése s Budapesten leendő megvámolásának kérése.

Egyház és iskola.

A nőnevelés egyik legbuzgóbb előmozditója: De *Gerando Antonina* k. a. a jövő hó 20-dikán nyilvános előadásokat nyit meg — a párisi felső tanitási mód szerint — oly szülék lánygyermekei számára, kik intézetbe nem akarják adni leányaikat, de egyszersmind belátták a nyilvános tanulás tagadhatatlan előnyeit. Az előadások délelőtt és délután két-két óráig fognak tartani, még pedig ugy, hogy négy éven át minden szükséges irodalmi, erkölcsi és természeti tudománynyal megismerkedhessenek a növendékek. Ez idén tiz-tizenkét éves leánykákat fog fölvenni, olyanokat, kik irni, olvasni és számvetni már tudnak. Pár kitünő tanár segitségével e lánykák a magyar nyelvben, magyar történetben, az ókor történetében, földiratban, természetrajzban, természettanban, erkölcstanban, számtanban, mértanban, énekben és franczia nyelvben fognak oktatást kapni. Testgyakorlat is lesz. A beiratások szeptember 5-től 15-ig tartatnak de Gerando k. a. lakásán, aldunasor 32. sz. Tandij egy hóra három frt, melyből a tanárok fizetése ha kikerül; nagyon igyekező és jól nevelt szegény leánykák ingyen is fölvétetnek. De Gerando k. a. czélja: müvelt, öntudatos, erkölcsi és szellemi értékkel biró nőket nevelni a hazának, a családnak, a társadalomnak.

A trencséni kath. gymnasium épületeinek helyreállitására a király 50,000 frtnyi összeget engedélyezett.

Mi ujság?

Szent-István ünnepére az ország minden részéről özönlött a vidékiek tömege a fővárosba. Megtelt szept, hogy elég jó aratás volt; ily sokan már évek óta nem vették igénybe az olcsó vasutakat. De egyéb tömegvonzó körülmények is összetalálkoztak most; ilyen a tanitók egyetemes gyülése, a nemzetközi gabnavásár, mely e hó 19-én nyilt meg; a könyvkereskedők kongresszusa és a nagy vásár kezdete. A szállodák meg is teltek hamar, s a kéjvonatok utasai egy részének fogadóról fogadóra kellett járni, mig végre egy madráczot kapott valahol a folyosó végén. A nyilvános helyeken, utczákon mindenütt idegen arczokat lehetett látni, jó egészséges arczokat, s megszaporodott a magyar szó, s előtünt az aszfaltos utczák ritka jelensége, a magyar viselet is. Természetes, hogy a fővárosiak és a vidéki invázió legnagyobb találkozása most is az ünnepi körmenetkor történt, Budavár bástyái közt. A kissé borult idő megtörte a nap hevét, s kivánni sem lehetett volna kellemesb időt. Roppant tömeg özönlött a várba, s megtöltötte azt a szorongásig, várva a menet elhaladását. A körmenetet maga a biboronok-primás vezette, s részt vettek abban a politikai, polgári és katonai hatóságok. A miniszterek közül Pauler és b. Bedekovics jelentek meg. A „dicsőséges szent jobb“ körül az alabárdos és sisakos koronaőrök haladtak. A nagy misét és egyházi beszédet a helyőrségi templomban tartották. Rónay István szoborszentiványi lelkész és országgyülési képviselő mondta a hitszónoklatot, Máté evangelista ez igéjét választván alapul: „Óvjátok magatokat a hamis próféták tól.“ Korunk hamis prófétáinak azokat tüntette föl, kik tulbecsülve az emberi észt, gunyos hitetlenségbe merülnek. A helyőrségi templom szertartásai után a menet visszaindult a várkápolnába, s ez képezi az ünnepély fő részét, mert a templomba csak parányi és kiválasztott rész juthat be az óriási tömegből. Körülbelől 10 órakor indult meg a proczesszió, melynek festősége, lengő zászlói, váltakozó szakaszai (az egyletek, testületek) oly impozáns látványt nyujt, s annyi kiváncsi szem kutatja közte az országos nevezetességeket. A templomi szertartás és a menet egyes részei közben a Gellérthegy ágyui dörögtek, s honvédség és rendes katonaság adott sortüzet. A menet elvonulása után lassan gomolygott le a vár meredek utjain és lépcsőzetein a tömeg, s az alagut előtti tér és lánczhid csakhamar el volt lepve. Tejes egy órán át tartott, mig a sötét tömeg ritkulni kezdett, s a lánczhidon a kocsik is közlekedhettek. Délben nagy ebéd volt a primásnál, ki áldomásában az uralkodót köszöntötte fel, mint szent István koronájának alkotmányos örökösét. A tömeg pedig szétoszlott mindenfelé, s a gőzhajók, omnibuszok, lóvonatu vaspályák és bérkocsik alig győzték szerte szállitani: ki a hegyek közé, a Margitszigetre, az állatkertbe, s mindenhová, a hová csak menni lehet. A gyüjtemények, a muzeum, az országos képtár a délutáni órákban is nyitva voltak.

Szent István ünnepe a külföldön. A párisi kiállitás magyar bizottsági tagjai aug. 20-án a csárdában lakomára gyültek össze; sokan jelentek meg, s nem volt hiány a hazafias felköszöntésekben. — *Tepliczben*, hol jelenleg Vilmos császár is időzik, az ott levő magyarok isteni tiszteletet tartottak a schönaui uj templomban. A misét Prunyi tanár mondta.

Horváth Mihály temetése e hó 25-ikére van kitüzve. A holttest e hó 21-én érkezett Karlsbadból Budapestre s az elhunyt pipa-utczai házában helyezték ravatalra. A jeles történetiró régebben betegeskedett vese-bajban. A mult hóban Korytniczán keresett üdülést, de mivel nem lett jobban, testvér-öcscsével Horváth Alajossal Karlsbadba ment. E hó 12-én reggel önkivüli állapotban találták szobájában, mert szélhüdés érte, s azontul a napok nagyobb részét teljes apáthiában töltötte. Rendes orvosát, dr. Lumnitzert távirati uton hitták Budapestről Karlsbadba s Lumnitzer el is utazott. A beteg e hó 18-án délben egészen megkönnyebbült, sőt fól is akart kelni, de nemsokára ismét visszaesett apathiájába. Samassa egri érsek ekkor is meglátogatta, de a beteg a kérdésekre mitsem válaszolt. Ocsese egy izben igen hangosan kérdé tőle: „Mit akarsz mondani az érsek urnak?“ S ő alig hallható, vontatott hangon azt felelte: „Éljen az érsek!“ Az utolsó órák közeledtek a nagy történészre. Samassa ráadta az egyházi áldást s távozott. A halál 19-én kevéssel éjfél előtt állt be s tüdőszélhüdés okozta. A temetet másnap Lumniczer bonczolta, délután pedig beszentelték ünnepélyesen a karlsbadi fürdőközönség részvéte mellett. A fürdőben levő magyarok mind jelen voltak és felirattal ellátott szép koszorut tettek koporsójára. A városon kivül eső temető halottas kamarájának előcsarnokába volt a ravatal felállitva. A szertartást Szuppan József esztergomi kanonok s czimzetes püspök végezte, a trieszti katonai magyar pap, czim. kanonok és a csanád-megyei ó-bébai plébános urak, s kivülök még az ottani papok segédkeztek. Az énekl ési teendőket a szegedi főkántor végezte, a ki következő két versszakot rögtönzött és énekelt el:

Bánatos kebellel álljuk e koporsót mi körül,
Szemeinkben a fájdalom, s érzelemnek könye ül;
Horváth Mihály nyugszik benne, 70 éves korába:
Lelke felszállt, s testét viszik pihenni hazájába!

Nemzet könye hullhat érte, mert mint nemzet csillaga,
Nagy történet megirója, érdemekben ragyoga;
Menj! békével hát dicsőült, a csillagok honába:
Áldásos részvétünk kisér, a szép magyar hazába.

Végre Fodor Ferencz, ó-bébai plébános ur mondott rövid, de megható gyászbeszédet és ima után a gyász-szertartás bevégeztetett. Itthon a temetési szertartást Ipolyi beszterczebányai püspök fogja végezni. A magyar történelmi társulat, melynek az elhunyt alelnöke volt, e hó 25-ikére kitüzött kassai nagygyülését 27-ikére halasztotta. A magyar tudományos akadémia következő gyászjelentésben tudatja Horváth Mihály halálát:

A magyar Tudományos Akadémia fájdalmas részvéttel jelenti méltóságos és főtisztelendő Horváth Mihály urnak, akadémiai igazgató és rendes tagnak, a II. osztály és a történelmi bizottság elnökének augusztus 19-én történt kimultát. A temetésre, mely augusztus 25-én délutáni 4½ órakor a halottas házból (pipa-utcza 6 szám) fog kiindulni, az akadémia összes tagjai meghivatnak. Áldás emlékére!

Képviselőválasztások. E hó 22-én négy kerületben volt szükebb választás, a rendes választásnál absolut szótöbbséget nem kapott jelöltek közt. A főváros két kerületében a *belvárosiban* és *ferenczvárosiban* is e napon egészitették ki a választásokat. A *belvárosban* csöndesen folyt a szavazás a kormánypárti Havas Ignácz és az egyesült ellenzék jelöltje Irányi Pál közt. A szavazatok száma meglehetősen egyformán állt sokáig, de az esti órákban Irányi többsége nőtt. Esti 7 órakor hirdették ki a szavazás eredményét: *Irányi Pál* 447 szavazattal Havas Ignácz 377 szavazata ellenében képviselővé választatott. A *Ferenczvárosban* nagyobb élénkség közt folyt a szavazás, s mindig állandó csoport várakozott a e szavazó helyiség körül. A kormánypárti Steiger Gyula és a 48 as párti Thaly Kálmán közt folyó küzdelem már délben Thalynak igért győzelmet. Mindig jelentékeny többségben volt. Este 7 óra után ért véget a szavazás, és *Thaly Kálmán* 518 szóval választatott meg; Steiger 373 szavazatot kapott. — Torontálmegye *török-becsei* kerületében *Rohonczy Gida* kormánypárti győzött 19 szavazattöbbséggel Trifunácz Mláden nemzetiségi jelölt ellen; Veszprémmegye *enyingi* kerületében pedig *Csapó Kálmán* egyesült ellenzékit választották meg 873 szavazattal Papp Gábor ellenében.

A budavári Mátyás-templom építése széles körben mind nagyobb érdeklődést kelt. A régi szentély falait a déli s a keleti oldalon már lerombolták s az alapzatok közt ráakadtak a XIII. századbeli régi templom alapjára, mely fél lábnyival szélesebb a mostani alapzatnál. Az egyház alsó része a román styl felé hajlik s e szerint fogják restaurálni is, a felső rész ellenben s a belső ornamentáczio tiszta góth stylü lesz. A munkát tiz év alatt fogják teljesen befejezni. A tervet legujabban némileg módositák. Az északi homlokzaton lesz a sekrestye, a Zichy- s a Gara-kápolna, melyeket oszlopsor fog szegélyezni. A templom-rész három hajóból áll. A nyugoti homlokzatnál levő fő bejárástól oldalt két impozans góthizlésü torony emelkedik majd; egy kisebb torony diszitendi a tetőzetet a középhajó felett, az oldalhomlokzatokhoz pedig egy-egy lépcsőtorony fog simulni. A tornyokat Mátyás király hollója disziti. *Rózsa* képfaragó ügyes modelt készit a templomról, melynek harmadrésze már kész s egy évi munkába került; most a lépcsőtornyok modelljét faragja, mindenik tornyot 140 faragvány-darabból ragasztja össze.

A mozgósitott tartalékosok családjainak segélyezésére, tekintettel a honvédség mozgósitott osztályaira is, Budapest közgyülése egyelőre *ezer* frtot szavazott meg.

Szerajevo elfoglalását a zágrábiak kivilágitással készültek megülni, s rendező bizottság alakult a tüntető ünnepélyekre. A hir megérkeztekor azonban eső volt, s ekkép várni kellett; de a lobogókat azonnal kitüzték. Különben a zágrábiak lelkesültségét az is lohasztotta, hogy a bosznia diadalutban több horvát ezred vérzett, még pedig a bosnyák testvérek ellen harczolva.

A bosnyák harcztérről foglyokat is kezdenek szállitani. Hir szerint eddig 600 fogoly van internálva. Ezeket a várakban helyezik el, többi közt Péterváradon és Komáromban. Josefstadtban és Olmüczben is készületeket tesznek elhelyezésükre.

Az anabaptista felekezet a fővárosban. A városligeti látogatói különös isteni tisztelet tanui már jó régen. Valamelyik gyepes helyen összegyül vagy 20—25 ember, nők és férfiak, mindannyian a nép alsó osztályából. A férfiak leveszik kalapjokat, valamennyien körbe állnak, s elkezdenek énekelni, azután pedig a férfiak közül egy-egy predikáczió tart. Mindez német nyelven foly, s a gyülekezetet semmit sem

háborgatja, hogy a sétáló közönség nagy csoportban gyül össze körülttök, sőt mindig oly helyet választanak, a hol a járó-kelők figyelmét legjobban felköltheti. Minden ünnep vagy vasárnap délutánján megujul a jelenet.—Igy volt tavaly egész nyáron (mikor lapunkban is le volt irva az ájtatosság) s igy folyt ez most is. A kis hitfelekezet, ugy látszik a nyilvánosság utján akar hivőket toborzani, s vallása főczikkelyeit német nyomtatványokban is kiosztotta a kiváncsiak közt. Szent-István ünnepén azonban a rendőrség szétoszlatta az ájtatoskodókat, s a kik a szót vitték, befogta. Ezek Mayer Henrik, Peter Henrik és Hempl Adolf anabaptista apostolok voltak, kik Németországból jöttek. Mivel azonban az apostolok állandó lakással birnak, azonnal szabadon bocsátották őket. De vizsgálatot tartott a rendőrség a dobutcza 12-ik szám alatt levő imaházukban is, honnan elvittek egy imádságos könyvet és a vallási szabályokat.

„Kincsem“ ismét győzött e hó 18-án Franciaországban, a deauvillei gyepen, hol a nagy dijat (15,000 frank) nyerte el másfél lóhosszusággal a hires „Fontainebleau“ ellen, mely Mr. Lupin tulajdona; harmadik vetélytársa Mr. Fould „Gift“-je volt. Kincsem közelébb Baden-Badenben fog futni. A sport-világ Blaskovics Ernő legyőzhetetlen paripáját táltos-csodának kezdi tekinteni. Mr. Lupin „Fontainableau“-ja szintén diesőséges versenyló, mely a mult évben megverte a leghiresebb angol lovak egyikét, Langrange gróf „Verneuilét.“ Azóta a Fontainebleau első kedvencze volt a franczia gyepnek, s a legjobb három-évesnek tartották franczia és angol földön, az egyetlennek, mely ez idő szeriut a veszedelmes magyar lovat legyőzheti. De „Kincsem“ még nem találta meg ellenfelét.

Az Egyesült-Államok volt elnöke: Grant Ulysses tábornok, ki már hosszabb idő óta van Európában, e hó 18-án este nejével együtt Bécsbe érkezett. Az amerikai követnél szállt meg, s másnap ő felsége fogadta kihallgatáson.

Zubovics Fedor uszó készülékével a napokban próbát tett Londonban a Themsen is s pedig a parlament épületétől Greenwichig akart uszni. A kisérlet sikerült; Zubovics egy óra alatt elérte a Lime Houset, tehát öt mértföldet tett meg. Itt megszakitá utját, mert kötelezte magát az állatvédegyletnek, hogy abba hagyja az utazást, mihelyt a ló fáradságot tanusitana. Mikor azután kikötött, a ló épen nem látszott kimerültnek. A kisérletet óriási néptömeg nézte.

Egy hires ember öngyilkossága. Rüstow, a hires katonai iró és svájczi ezredes, agyonlőtte magát Zürichben, alkalmasint buskomorság következtében. Rüstow a hadi szakirodalom terén nagy tekintély volt, s az ujabb idők háboruiról irt művei nagy feltünést okoztak a bennök nyilvánuló éles felfogás és kritikai bonczolás által. A magyar szabadságharcz katonai történetét is megirta, de jóval több rokonszenvvel az osztrákok mellett, mintsem ily műveknél kellene. Rüstow porosz volt, 1821-ben Brandenburgban született, s a porosz katonaságnál kezdte pályáját, de a negyvenes években magára haragitotta a német katonai köröket egy szabadszellemü munkája által. („A német hadsereg a forradalom előtt és után.“) E munkája miatt hadi törvényszék elé is idézték, ő azonban Svájczba menekült s ott szolgálatba lépett. 1860-ban Garibaldihoz ment Sziciliába. Nagy számu katonai munkája közül a 48-iki szabadságról irt magyar nyelven is megjelent. A legutóbbi időben állandóan Zürichben tartózkodott.

Bosznia fővárosa: Szerajevo, e hó 19-én makacs és véres harcz után a megszálló csapatok kezébe jutott. De minél nagyobb terület fölött leng a két-fejü-sasos zászló, annál nagyobb haderőre van szükség, hogy az elfoglalt területet meg lehessen őrizni, s az el nem foglaltakat meghóditani. A mozgósitás egyre nagyobb mérveket ölt, s a „békés megszállás“ olyan hadjárattá fajult, melyben mind egy szálig eltüntek azok a loyalis és monarchiánk védő karjai után sovárgó bosnyákok, kik mindenféle küldöttségekben akartak Bécsbe menni, hogy a megszállást kérjék, s hódolati feliratokat szerkesztettek. Katonáink csak ellenálló fölkelőkre találnak. Szapáry hadosztályát teljesen visszaverték Bosznia keleti részéből, s azóta Dobajban szorongatják, hol elsánczolta magát. A Herczegovinába benyomult Jovanovics altábornagy hadosztályának egyik része több napig be volt szoritva *Stolácz* városába, s e hó 21-én verték el onnan a fölkelőket. Több fölkelő vezér, köztük Hasszán Rismann Begovics elesett. Csapatjaink vesztesége: 10 halott és 32 sebesült. A *Szerajevó* elfoglalásakor vivott harcz veszteségeiről csak annyit tudunk még, hogy a véráldozat nagy volt. Azt mondják, hogy halott kevés van, de háromszázan sulyosan megsebesültek. A 46-ik gyalog ezred (szegediek) legjobban ki voltak téve a tűznek. A fölkelők dühös utczai harczban is ellenálltak, s részt vettek ebben az asszonyok is. A város felgyujtatott, de 40 ház leégése után eloltották a tüzet. A fölkelők vesztesége 300 halott és 700 fogoly. Az eröditvényekben 21 ágyut találtak csapatjaink, ezenkivül jelentékeny mennyiségü egyenruhát, fegyvert s egy millió töltényt. A török állami pénztárakban (és ez bizon rendkivüli) 180,000 piaszter, körülbelől 18,000 frt is volt. Nevezetesebb pénzeket találtak azonban az elesetteknél és foglyoknál: *orosz es szerb pénzeket*. A foglyok közt két szerb táborkari tiszt is van.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napokban: KAKUJAY JÓZSEF uj-bessenyői községi jegyző, dr. Kakujay Gyulának a „Közvélemény“ fő dolgozótársának édes atyja, 64 éves korában, Temesmegyében, Uj-Bessenyőn. — HARMATH KÁROLY, a szabadságharczban főhadnagy, egykor Fehérmegye egyik jómódu birtokosa, viszontagságos élete 52-ik évében Budapesten, s a Rókus-kórházból temették el. — VÖRÖSMARTHY GEDEONNÉ, szül. dabasi Halász Kornelia, 31 éves korában Alsó-Dabason, Pestmegyében.

MÁRIA-KRISZTINA spanyol exkirályné meghalt Havreban 72 éves korában. Édes anyja volt Izabella ex-királynénak, tehát nagyanyja a jelenleg uralkodó XII. Alfonz királynak. Atyja I. Ferencz nápolyi király volt s 1829-ben ment férjhez VII. Ferdinánd spanyol királyhoz. 1833-ban lett özvegy, de már ferje halála előtt 1830-ban az ország regensnője volt, de tiz év mulva a regenssségről lemondani kényszerült. 1836-ban egy gardistával titkon egybekelt s öt Rianzares herczeggé nevezte ki. Később számüzetett Spanyolországból, hová még akkor sem volt szabad visszatérnie, midőn családjával kibékült. Rendesen Franciaországban lakott.

Szerkesztői mondanivaló.

Cs. J. Az eredetiek jobban tetszenek a forditásoknál. Ezekben a klasszikai tartalom nincs jól bele öntve a modern formákba; ha a régieket igy akarjuk forditani, eszméiket másképp, jobban kell asszimilálni. Az eredetiek közül kivált a „Késő!“ czimü, ha valamivel kevésbbé volna elnyujtva igazán csinos lenne s közölhetnők is. „A fecske“ is csinos, de hiányzik benne az igazság. Nem is emlitve, hogy a fecske nem nyugatról keletre, hanem északról délre költözik, — de nem is szokott elmaradni csapongás kedveért társaitól, s ha elmarad: gyönge biztatás neki a mit e költemény ad. „Az én dalomban“ is van egy szép strófa: az utolsóelőtti. — Tehetsége fejlődését rokonszenves figyelemmel kisérjük.

K. Béla. Tehetség látszik bennök, mert hamistitatlan érzés nyilatkozik, kivált a „Jó anya álma“ czimü románczban. Csak alkotni nem tud még. A másik is elég csinos, egyszerüségében, csakhogy semmi uj nincs benne.

B. Lajos. „Szállj velem“. A forma mesterkélt; ily formának nagy gyakorlottsággal lehet csak könnyen mozogni; másképp láncczörgetésnek tetszik, nem szabadon aprózott táncznak. A tartalom még gyöngébb.

Budapest. R. S. Alkalmilag magán uton válaszolunk.

Gyorok. E. A küldeményeket köszönettel vettük.

Fancsika. F. S. A kérdezett „termény- és áru-értekesitő üzleti iroda“, ugy halljuk, már nem létezik.

Kassa. V—i. A „P. U.“-t és „Háboru-Krónikát“ megküldettük.

Sz. S. K. A modern hirlapi styl ilyes kinövései: „*Egyelőre* csend van“, — „sugja *napi élményeit* a lomb“, — „a szőlőcsősz *jelzi*“, nagyon is kirinak a költői nyelvből. Az ilyen nem találó képek pedig: „*vágtat* a kaptárba egy elkésett méhe“; „az éji örök *szárnyas* denevérek“ (inkább „szárnyatlanok“); meg az ily nagyon is realisztikus prozaiságok, mint „csiripelő *kántus*“, „nagy *koncertre* készül“, „béka szerelemnek lángoló vallomása“ — melyekben semmi humor; mind ez nem ajánlja az itt-ott különben hangulatos leiró költemény közlését.

D. Jenő. Leiró költeménye („A természetben“), csak egyes vonások egymás mellé rakása, melyből nem válik ki kép, nem ömlik el összemolódó színezet. Az ilyen rimelés pedig: feléje — érnek, érzettel — száll el stb. kritikán alul van.

Szederjes. Kezdetnek megjárja; de az ut még hosszu s meredek.

Borus nap. A költeménynek alapul szolgáló hangulat eléggé el van találva a hangban. De a részletek nem simulnak hozzá eléggé. Eszmei tartalom is kevés.

Kritikán alul. Csalódás (Egy tünő szelid remény . . . .) Utazásom. Honvéd-árvák. — Katona-dall. Falusi nép Dall. — Még egy vers. (Azt kérdi: milyen verseket irjon, ha ezek nem tetszenek? Mondhatnók: irjon jót; de az aligha telik onnan; azt mondjuk inkább: ne irjon semminőt se!)

Egy fokkal jobbak, de tehetséget nem árulnak el: A szerelem; Dalamból I. II. — Szeretlek. Hogy álmomat s nyugalmamat . . . — Kis kertedben . . . Ábránd. Búcsú (trocheus).

SAKKJÁTÉK.

977-dik számu feladvány Dobrusky J.-tól.

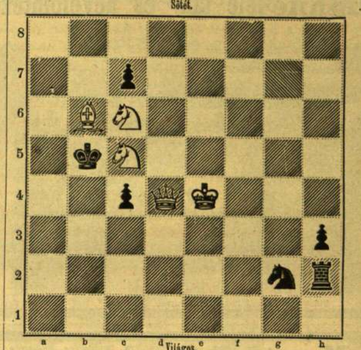

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 972. számu feladvány megfejtése.

Loyd Samutől.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Va3—f8 †	Kf1—e1
2. Vf8—d6	Ke1—f1—f2
3. Vd6—f4 †	K—e1
4. Vf4—d4	K t—sz.
5. Vd4—g1 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Gelsen* Glesinger Zsigmond. *Sárospatakon* Gérecz Károly és Stern Albert. *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. *Kolozsvártt* Csipkés Árpád. *Budapesten* K. J. és F. H. *A pesti sakkkör.*

Rövid óriesitések: *Sárospatak* S. K. Elteszszük őszre.

HETI-NAPTÁR. Auguszt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
25 V	F 11 Lajos kir.	F 10 Lajos	13 Á 10 Maximin 26
26 H	Sámuel	Samu	14 Ist.sz.a.f.b.v. 27 Rachel
27 K	Kal. József	Gebhart	15 Nagy B. assz. 28 Rebeka
28 S	Ágoston püsp.	Agoston	16 Dioméd 29 Regina
29 C	János lefejezt.	Sabina, M.	17 Miron 30 Rosch,
30 P	Limai Róza sz.	Róza	18 Flórus 1 Elul, R.
31 S	Rajmund hitv.	Paulina	19 Endre 2 S. Soft.

Hold változásai. D Első negyed 3-án 9 óra 42 perczk. nste

Tartalom: Horváth Mihály (arczkép). — Élethilosophia — Vitkovics Mihály (arczkép). — Kirándulás a déli Kárpátokba. — Tizenötéves kapitány (két képpel). — **Mellék let:** A III-ik egyetemes tanitógyülés Budapesten (három arczképpel.) — Az utazás Oroszhonban. — A csatatérről (két képpel). — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

A Szentpétervári egészségügyi tanács megengedte a Guyot-féle kátrány-tokocskák behozatalát, mint melyek kitünő hatással birnak meghülések, hurutok, valamint légcsőbajok és tüdővész ellen. Két vagy három tokocskát használva minden étkezésnél, majdnem rögtöni enyhülést idéz elő. Az egész gyógymód nem kerül többe, mint naponkint 10—20 krajczár jelentéktelen összegbe.

A számos utánzások elkerülésére különösen figyelembe veendő, hogy minden üvegcse czimkéjén Guyot ur aláirása három szinü nyomással van feltüntetve.

Raktárak Budapesten: Török József gyógyszertára a „szent lélekhez“, király-utcza 7.; a „városi gyógyszertárban“, városházter 6. sz.; — Pillich Ferencz gyógyszertárában a „magyar király“-hoz marokkói utcza 1. sz. a. és a legtöbb gyógyszertárakban.

Egy hatszor használható petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad *Bécsben:* Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

A budapesti társasági kereskedelmi iskolában

nagy korona-utcza 16 (előbb **Hampel A., Müller P.**)

az uj iskolai év szeptember 2-án kezdődik.

A beirások augusztus 25-től naponkint történnek.

Az intézet tulajdonosai: 4709

Gross J. **Heimerle Fr.,** igazgató. **Prasszer J.**

Lähne-féle tan- és nevelőintézet Sopronban.

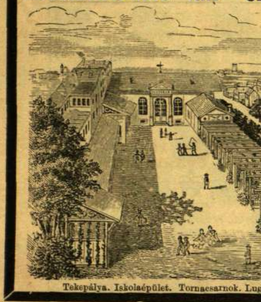

Tekspálya. Iskolaépület. Tornacsarnok. Lugasok.

26-dik évfolyam.

A nevelésben az ifjak a 6-tól 17-ik évökig vétetnek fel; először **4 elemi, 6 reál- és 6 gymnasiumi** osztályba a nm. m. mini-teri tantervek szerint. A tannyelv német, de a **magyar nyelv tanulására** különös szorgalom fordittatik. Az ifjusági egyesületben rendszeresen kiképezve lesz arra, hogy **lajtántuli**-iskolába átléphessen.

E tekintetben az intézet különböző **bécsi** főreál- és gymnasiumi tanodák, s különösen a **cs. k. Theresianum** t. igazgatósága által ajánlatik. Tervrajzok ingyen a **Kilian könyvkereskedése** vagy az alu irott által kaphatók. 4727

Lähne igazgató.

Egy elemi tanító, ki a magyar és német nyelvben jártas, alkalmazást nyerhet.

Magán finövelde és tápintézet

Temesvárott, belváros.

Az intézet 4 évi fennállása óta a **legfényesebb sikereket** aratta. — **Bukás még elő nem fordult.** — Rosz és elhanyagolt ifjak itt **jó és szelid erkölcsü tanulókká** válnak. — **Sikertelejs oktatás a hazai és az idegen nyelvekben. Utóbbiak egy év alatt sajátittatnak el.** — **Legjobb tanerők és nevelők, kitünő tanárok.** A követelményeknek megfelelő **tanszerek.** — **Szakadatlan felügyelet,** minélfogva hanyagság s kihágások **lehetetlenek,** de a **legjobb siker biztositva van.** — Az intézet a város legegészségesb, fákkal szegélyzett, nyilt térektől körülvett helyén fekszik. — **Egészséges és minden k nyelemmel felszerelt** háló-,ét- és tantermek. — Az évi és osztályvizsgálatok a nyilvános gymnásiumon vagy reáltanodán tétetnek le, ennélfogva **államérvényes bizonyitványok.** — **Szeretetteljes bánasmód, egészsége: és elegendő étkezés s kiszolgálat.** 4715

Kimeritő értesitőket és bővebb felvilágositást nyujt

Berker Nándor,

tulajdonos igazgató.

HELLF. P. 548

Budapest, II. ker., főutcza, a keresk bank épületében,

ajánlja nagy választéku raktárát férfi, női s gyermek **kész fehérneműekben,** minden **szövött áru s uri divat-czikkekben** legolcsóbb szabott árakon.

Minden levél alatti rendelés widerstellel különös figyelemmel eszgorsan kiadnak szerint végtön legjobban teljesitetik. Mig ebármily czikkekrei megbizásokat is szivesen eszközölk. Csomagolást nem számitok. Minden nem tetszö darab kicserélhetik vagy kivánatogro árin az ár visszaadatik. Legjobb minőségért kezeskedünk.

Urak részére:

Rendeléseknél kérem a gallérbőséget.

Ingek angol chiffonból (madapolan) minden formában, de most legkeresetebb a 3-szoros sim- mellű mely legdivatosb s ezél-zerűbb darabja 1.40, 1.65, 2. 2.40, 3. 3.50, 4, 6 darab 8, 9.50, 11.50. 13, 17, 20, 22.50.

Szines perkálból legujabb mintákban darabja 1.50, 2, 2 25, 2.50, 6 darab 8.50, 11.50. 12.80, 14.20.

Szi es angol oxfordból legujabb mintákban gallérral, darabja 3.25, 6 darab 12.80. 2 külön gallérral, dbja 3.80, 6 darab 21.60.

Ingellők gallérral, darabja 60 kr. 6 darab 3.25.

Lábravalók vászonból minden formában: darabja 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2.50, 3, 6 darab 8.50. 10 11.50, 12.80, 14.30, 17.

Télre szövött gyapju **alsó mellények, alsó nadrágok** s **félharisnyák.**

Félharisnyák szövött kötegje fehér 2.50 3, 3.50, fehér vagy csikos 4, 4.50, 5, 5.50, egész 10 frtig

Gallér s kézelők legfinomabb, legujabb divatu mintában, 1 kö-ig gallér szép dobozban 2.50, készél 4, 4.40, 5.25.

Zsebkendők, egé-z fehér vagy szines szélü, kötegje 2.40, 3.60, 4.20, 5. 5.50, 6 egész 15 frtig, fehér selyem darabja 90 kr.

Legujabb **nyakkötők** selyemből, keskeny 14 krtól 1 frtig, széles 20 krtól 3 frtig, kész nyakkötők minden formában 40 krtól 5 frtig, nyakcsokrok 13 krtól.

Angol plaidek darabja 7.50, 8, 10, 12 frt, **plaidszij** 60 kr.

Kautschuk-köpenyeg darabja 8, 9 frt.

Keszty k, kitünő glacée párja 1.15, szarvasbőr 1.30, 1.90, nyári szövött 35 krtól 2 frtig.

Törülközők beszegve, kötegje 5—15 frtig.

Ruganyos **nadrágtartók** 70, 90 kr., 1, 1.90, saádrágszij 25 kr.

Esernyők 2—15 frtig. Uri napernyők 2—4 frtig. Nyárra uszógayák s sapkák, fürdőköpeny s czipők.

Moll-, kézelő- s galler-inggombok czontvagy bronczból nagy választékban, szép metlik, nyakkendőgyürük, festik, fogkefe, szappan és finom illatszerek

Fiuk részére kesztyük, nyakkötők, szebkendők.

Leányok részére fehér és szines chiffon- és fekete moir-kötények, gallér- s kézelők, harisnyák, kamalik, szebkendők, nyakkötők, kesztyük s kerek fejcsük

Szines kanavászok vége 8 frt, 8 frt 50 kr., 9 frt. 15 frtig, 30 rőfös fonalvászon vége 8 frt 50 kr., 9 frt 9 frt 50 kr., kávés-brosz 2 frt 20 krtól, kávéskendő kötegje 2 frt 10 krtól, csipke füg. 3ny egy ablakra egy pár 3 frt 50 krtól 15 frtig, függöny-bojtok párja 60 k-tól, ágyterítők. 5 frt 75 krtól, asztalterítők 4 frt 60 krtól Chiffon rőfe 20, 22, 25, 28, 30, 34, 40, 48 kr. mindennemü fehér s szines barchent s flanell, szines perkálok, pamut s selyem bár-ony. Továbbá minden **fehéráruk,** csipkék, himzett nemüek bélés szövetek, dí-zitések szalagok s rövid áruk, pettendörü, s szines fehér s szines gyürükötő pamut gyári áron s királykötőcsérna. 6

Hölgyek részére:

Ingek vászonból sima darabja 2.10, 2.20, 2.50, 3, 6 darab 12 frt, 12.75, 14 20, 17, angol chiffonból (madapolan) sima darabja 1.-0, 1.40, 1.60, 2, 6 darab 7.40, 8, 9.20, 11.50, szép mellvarrással s himzéssel darabja 2, 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 6 darab 11.50, 12.50 14.20, 17, 20, 22.50.

Corsettek angol chiffon- vagy barchetből: darabja 1.40, 1.50, 1.60, 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6 darab 8, 8.50, 9, 10, 10.25, 11.50, 14, 17, 20, 22.80, 28 frt.

Lábravalók chiffon- vagy barchetből: darabja 1.35 1.50, 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50, 6 darab 7.70, 8.50, 10, 11. 50, 14.20, 17, 20.

Alsószoknyák chiffonból, szép szegélyjjel és fodrokkal: darabja 2.40, 2.80, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 6 darab 13-75, 16, 17, 20, 22.80, 25.50, 28, 33.50, uszályval darabja 3.50, 4—10 frtig.

Lészőr-szoknyák fodrokkal: darabja 3.50, 4, 4 75, 5, 5.50, 6 frt.

Lészőr-tornurok: dbja 1.20, 1.40, 1.60, 2, 2.50. **Dereglőszék** (Mieder): dar bja 1, 1.25, 1.50, 1.80, 2.50, 3, 3.50, 4.

Divatos **kötények** chiffonból, fehér 1, 1.40, 1.75, 2, 2.25, szines 1.40, 1.75 fekete moirből 1.30, 1.60, 2.20.

Zsebkendők egész fehér vagy szines szélü: dbja 20 krtól, himszetek 30 krtól.

Szövött pamut **hajrinyák:** kötegje 2.40, 3.60, 4.2 5, egész 12 frtig; 3 gombos **női kesztyük:** kitünő tiszta párja 1.15, szarvasbőr 1.30, 1.80, nyari szövött 20 krtól 2 frtig. Mollgallérok s **ujak,** legujabb galler'darabja 4 krtól s kézelők párja 9 krtól richfodrok s kal-pfárgrok 25 krtól, selyem reczefőkötők (Netzhaube), 17 krtól.

Pongyola-fökötők: fehér 70 krtól, szalaggal 85 krtól. Selyem nyakkendők 20 krtól 3 frtig, fej vagy nyak selyem csokrok 35 krtól, uj divatu selyemmel díszitett nyakfodrok 50 krtól 5 frtig. Női derékövek 25 krtól 2.50-ig. Mindenféle fésü, fogkefe, szappan s illatszer.

Legujabb női napernyők 1.30—10 frtig, legyezők 40 krtól 10 frtig. Nyárra ászörnhák s főkötők, fürdőköpeny s czipők.

Ujon szülött gyermekek részére ingecskék, szövött, horgolt s kötött rokolyák s főkötők, szakalkák, vászon s horgolt pólyaszalag, hosszu vánkopárnák s levarrott papplunkák, vászon- s gummi pelenkák, horgolt czipőcske, harisnyák, téli berlini zabbonyok, szoknyácskák s fejkötők a legolcsóbb áron.

Idényi czikkek.

Raktár (nagyban és egyenként) szilárd készitékek, ordinaire vosoktól sokszor rendelt otthon olcsón és folyton frissen készithető kellemes üditő szodavizeknek frt 7, 8, 9, 10, 12, 14

Liter 1/2, 1, 1 1/2, 1 3/4, 2, 3, legjobb szoda és borkö 2 1/2 font frt 2.—, 10, 20, 30 kr. Japani összehajtható legyező. 85 kr. angol keime nyári kalap.

Hajászkellékek utasitással, Bambus hajászbot kihuzh. frt 1.40, kerékkel frt 7—14, horogeszköz 10—90 krig, csaló-kalegyek, tuczat 80 kr., hálók, horgok, alaphorogszinor.

Fagylaltgép utasitással, önmüködő frt 9, 12, 14, 18, hajtóval frt 9.50, 14.50, 21, amerikai habverő frt 1.50, légymentő-sodrony-borit. 40, 50, 60, 80 kr. légyfogóüveg fehér, kék 30, 40 kr. Csapos üveg-dugó 75 kr., cseplegő borüvegdugó 60 kr., kristálycombos dugasz 20 kr., kerti szélgyertyatartó 1 frt., szénvasaló 4 frt, Lang-féle tárkarki gyorsfőző frt 2.50, 2.75, 3.—, dugóemelő erősen dugaszolt üvegekhez frt 1.—, 1.30, 1.90, 2.15.

Függő ágy táskában gyermeknek frt 2.75, megnőttek számára frt 4.50, 6.50, léczcsel frt 14.50.

Féregirtópor - szétfuvó 50 kr., porok 30, 50, 75 kr. amerikai önmüködő egérfogó 85 kr., tyúkszemraspoly 80 kr., tyúkszemkarikc. tucz. 24, 60 kr.

Schreber tanár teljes tornaeszközei iskolával frt 14.50, tornagolyók kilo 3C kr., egyes tornaeszköz iskolaknak.

GUMMI mindennemü czikk személyes oltalomra, házi használatra, beteg ápolására, felölték és köpenyek csuklóval frt 7.50, 9.—, 10.—, 13.—, 17.—, légpárna frt 4.20, 7.—, allóvet és női fecskendők frt 1.80, 2.—, 2.40, 3.50, dobozban szivattyus Clisoir frt 3.50 gyhetések gyermek és beteg ágyaknak frt —.70, 1.35, 2.70 uszövek frt 5.40, 8.—

figyelmébe! Táplálék üveg, a gyermekalkalnyomása által működ nek 1.20. Ömert angol fogó gyöngy fogzó gyermeknek 3.— gyermekkocsi födéllel ft. 12.50

Lovagló - nyergek angol disznóbőr frt 15—35, kettős kantár frt 4.80 10 frtig, kengyelszij frt 2.50—3.50, terhelő frt 2.20, 3.60 izzasztó frt 3—5, kengyelvas frt 1.60, 3.50, zabla frt 1.80 3.75, lóvesszö Rinoceros 70 kr frt 1.20, 7.—

Belövött biztonsági **revolver** 2stölténynyelvi-su nagyság frt 5, 7 9, veszett 7, 9, 11 röv. középen gyu

ás Buldog-revolver frt 13,15,17

Lignum sanctum - golyó frt 1.40—4, kuglizóbáb frt 2.25, 2.50 angol Croquetjáték frt 18, karikajáték botokkal tucz. ft 1.60

növénygyujtó szelencze ft 1.20. 1.50, 2.—, gumilabdák, kivilágitási lámpások és ballónok kerti ünnepélyeknél 20, 30, 40. 90 kr.

Ruhakiméló ikercsek frt 5.75, tartós szilárd uti bőrönd, kézitáska, válba függeszthető táska, angol plaidszij 90 kr., czélszerü berendezett utiszekrény, pohár bőrtokban 1 frt stb.

Órát igazitó lapos **zsebanóra** frt 1.—, uti kőlőóra 5.50, uj kényelmes szoba-vizsuhany 1.50, időmutatóház két alakkal 2.—, kapucinus 40 kr., cosmopolit csatornás vadászpipa frt 1 —, 1.30.

Kerti fecskendő tüzvésznél is minden kádban használható frt 10, 14, 17, 21.

Megrendelhető

Kertész Tódornál Budapest, Dorottya-utcza 8.

HIRDETÉSEKET

az összes helybeli és vidéki, úgy-mint külföldi hirlapokba átvesz.

Dorottya-utcza 12.

JAULUS GYULA

HAASENSTEIN és VOGLER

(vezérügynöke)

hirdetések felvételi irodájában

Budapesten, Dorottya-utcza 12. sz.

ugyanott mindenkinek lelkiismeretesen tanács adatik, melyek minden egyes esetnél a legczélszerübb hirlapok, és a hirdetésnek ára **ott ugyanaz,** melyet minden egyes hirlap közvetlenül számit.

A NEMZETI HIRLAP

politikai napilap

most a legnagyobb magyar lapok alakjában jelenik meg.

És pedig:

Hetenként hatszor reggel egy egész, s ugyanannyiszor délután egy féliven, a szükséghez képest mellékletekkel és rendkivüli kiadásokban.

A politikai kérdéseket velős, népszerüen tartott vezérczikkekben s kisebb közleményekben tárgyalja.

Levelezői, kik eddig is annyi érdekes közleménynyel gazdagitották tartalmát, ezentul számban szaporodva, gyorsan és kimeritően értesitendik a vidéken és külföldön történtekről.

A törvényhozás üléseiről, bizottságok, osztályok, pártklubok stb. tanácskozásairól hiteles és kimeritő jelentéseket hoz.

A főváros ügyeire kiváló figyelmet fordit.

A vidék fontosabb eseményeiről, **tudományos és közhasznú intézetek s egyletek** tevékenységéről gyorsan értesiti olvasóit.

A haza s külföldi **irodalom, müvészet, s társasélet** nevezetesebb jelenségeit ismerteti.

Tárczája, mig egyfelől érdekes és irodalmi becscsel biró regényeiben könnyebb olvasmánynyal szolgál, naponként általános érdekü, mulattató és ismeretterjesztő czikkeket fog hozni a legkiválóbb irók tollából.

Táviratai és ujdonságai rovatában az olvasó a legujabb hireket mindig megtalálja. Nevezetesen ez utóbbi rovat sokoldalu s élénk szerkesztésére kiváló gond fog fordittatni.

Végül még **rendkivüli mellékleteinket** emlitjük, minőkkel karácsony, husvét s más ünnepek, hadi s általában rendkivüli események alkalmával az eddiginél jelentékenyebb mértékben fogunk szolgálni olvasóinknak stb.

Előfizetési ár: 3 hóra 6 frt, 1 hónapra 2 frt 20 kr.

Az **esti lapnak** posta utján való **külön megküldéséért** negyedévenként 1 frttal több fizetendő.

Az előfizetési pénzek a **„Nemzeti Hirlap"** kiadó-hivatalához (Budapest, IV., egyetem-utcza 4. sz. Franklin-társulat épülete) intézendők.

A kereskedelmi törvény magyarázata.

Irta

Dr. SCHNIERER GYULA,

kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, a kereskedelmi törvény tárgyalására egybehivott értekezlet volt szakelőadója.

Ára füzve 2 frt 80 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A nagy tűzvész Lincolnban,

mely az „Első angol britania-ezüst-gyári társaság" összes gyári helyiséget, gépezetet stb. alapjokban elpusztitá, kenya erőt a nevezett társaságot, miután az óriási vállalat helyreállitása teljesithetlen áldozatokba kerülne, annak teljes fölosztását eszközölni. Gyors felszámolás czéljából a tőztől megmentett áruk egy nagy része a szükséges helyiség hiánya miatt az alólirt raktárnak jett átadva ason megbizással, miszerint azt bármely áron elárusitsa, vagy jobban mondva, majdnem

elajándékozza.

Csupán **frt 6.95** mint a puszta munkabérnek is alig felét kitevő összegért, mindenki megkaphatja az alábbi tárgyakat a legfinomabb legjobb britania-ezüstből, az egyedüli fémből, a mely minőig fehér marad, s a valódi ezüstöt, még 20 év mulva sem különböztethető meg, mi iránt kezességet is vállalunk.

6 db. igen finom britania-ezüst asztali kés, angol acélpengével;
6 db. valódi angol britania ezüst villa, legfinomabb, legnehezebb minőség;
6 db. tömör b itania-ezüst evőkanál;
6 db. legfinomabb britania-ezüst kávéskanál;
1 db. tömör britania-ezüst tejszedő kanál;
1 db. nehéz britania-ezüst levesszedő kanál, legjobb minőség;
2 db. igen hatásos britania-ezüst asztali terem-gyertyatartó;
3 db. legfinomabb britania-ezüst tojásos pohárka;
1 db. szép britania-ezüst bors- vagy czukorhintő;
1 db. finom britania-ezüst teaszürő.

33 darab.

Valamennyi itten felsorolt 33 darab kiválóan jeles **britania-ezüst tárgynak** ára együttvéve csupán frt **6.95,** és megrendelhető a következő helyen:

Első angol britania-ezüstárú-raktár

Bécs, Radetzkystrasse 4.

Miután e czikkek a bécsi piacon a legrohamosabb ke le nek örvendenek. vidéki megrendelések (utánvét vagy az összeg előzetes bekűldése mellett) csak nagyon rövid ideig vé tethetnek tekintetbe. 4634

Fiú-nevelő intézet

Kornthal bei Stuttgart (Würtembergben).

Ezen intézet, melynek alapja 1819-ben lett megvetve, 30 év óta áll **dr. Pfleiderer tanár** felügyelete alatt. Felvétetnek 8—16 éves fiuk — ezek között jó családból való magyarok is. — A tantárgyak, m lyek itt jól tanittatnak, a következők: Vallástan, (a melyben a nem protestánsok nem kötelesek részt venni), latin, görög, német, franczia és angol nyelvek; történelem, földrajz, természettan, természetrajz, számtan, mértan, betümennyiségtan, tömörmértan, háromszögtan; szabadkézi- és mértani rajzok, szép- és helyes-irás és testgyakorlat. — A nyelvek elsajátitása az itteni sok angol és franczia által nagy mértékben megkönnyebbittetik. Ezen intézet előkészíti a tanulókat ugy a müegyetemre mint a kereskedelmi akadémiára. A legjobb eredménynyel teszik le számos év óta az itt tanu t magyarok vizsgájokat a stuttgarti felső reáltanodában. A lakás minden ellátással együtt jutányos. Felvilágositások kivánatra Budapesten, Aradon, Eazéken, Békés-Csabán, Békésen stb. kaphatók. Bővebb felvilágositással az értesitvény szolgálhat, mely kivánatra mindenkin-k meg küldetik. 4752

Az igazgató.

Köhögés és gyengültség gyógyittatott.

Legujabb elismervény.

A Hoff János-féle cs. k. maláta - készitmény-gyár fiók-üzletének

Budapesten, kalap-utcza 10. szám a.

Az első tiz palaczk maláta-kivonatu sör elfogyasztása után el nem mulaszthatom kijelenteni azt, hogy leányom betegsége után nem csak tökéletesen visszanyerte előbbi életerejét és egészségét, de a köhögésen is már némi javulás észlelhető.

Ennélfogva tehát további folytatására kérek még tiz palaczkot az előbb emlitett sörből, melyet minden lábbadozó betegnek üditőszerül a legmelegebben ajánlhatok.

Budapest, 1878 aug. hó 7

Mikula Ignácz

kávés, soroksári utcza 30 sz.

ÁRAK:

Maláta-kivonatu egészségi sör egy pal. 60 kr., 11 pal. 6 frt, 28 palaczk 15 frt, 58 pal. 30 frt, — ½ kilo **maláta-csokoládé** I. 2 frt 40 kr. ¼ kilo 1 frt 30 kr., ⅛ kilo 70 kr. II. ½ kilo 1 frt 60 kr., ¼ kilo 90 kr. ⅛ kilo 50 kr., III. ½ kilo 1 frt, ¼ kilo 60 kr., ⅛ kilo 35 kr. — **Maláta-czukorkák** 1 zacskó 60 kr. 30 és 15 kr. — **Gyermektáp-maláta-liszt** 1 frt. — **Süritett maláta-kivonat** 1 üvegcse 1 frt vagy 60 kr. is. — **Egy kész maláta-fürdő** 80 kr. **Maláta-szappan** 80, 60, 40 és 20 kr.

Nagyobb megrendelésnél megfelelő engedmény. — A csomagolás legolcsóbban számittatik.

A Hoff János-féle cs. k. udvari malátakészitmény-gyár

Bécs, I., Bräunerstrasse 8.

Hoff János fiókja

Budapesten: kalap-utcza 10. szám.

Bayer Karolina intézete

1858-ban alapitva. Tan- és nevelő-intézet müvelt osztálybeli 6—16 éves leányok számára. Ujonnan szervezve, kiterjedtebb tantervvel s elismert jelességü tanerőkkel.

Budapest, IV. kerület, koronaherczeg-utcza 10. sz., I. em.

Az intézet, mely tág helyiségeinél és szervezeténél fogva a felolyó iskolai év alatt is 106 künnlakó, 10 bennlakó és 6 félig bennlakó növendéket számlált, a legjelesb tanerőkkel, tanárok és nevelőnők, ugyszintén a legujabb és legjobb taneszközökkel rendelkezik. — Az uj iskolai év hétfőn, szeptember 2-án kezdődik, **8 osztállyal.** — A beiratások mind a be nlakó mind pedig a künnlakó növendékekre nézve, augu-tus 26 ától szeptember 2-ig, naponkint délelőtt 10 -12 óra közt, délután 3 –5 óra közt történhetnek. Későbbi jelentkezések csakis, a mennyire a szervezési terv engedi, vétethetnek tekintetbe. Tervrajzokkal az uj tanterv el e hó 26-ától kezdve a legkészségesebben szolgálunk 4755

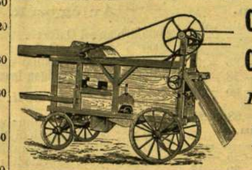

Cséplő-gépek tisztitással, 2, 3 és 4 vonó-állatra, erősek, munkaképesek és olcsók.

Cséplő-gépeket 1 és 2 vonó-állatra, szalmarázóval és rázó-rostával kezesség és próba-idő mellett szállitunk.

Díjmentes vasuti szállitás.

Szilárd ügynökök kerestetnek.

Mayfarth F. és Társa gépgyára

M./m. Frankfurtban.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

RUSSIA

AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

Irta

D. MACKENZIE WALLACE.

Angolból forditotta

Szentkirályi Móricz.

A befolyó jövedelem a magyar irók segély-egylete javára fordittatik.

Két kötet.

Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszhonban. — Az éjszaki erdőségekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácskozmány. — Egy régi jellemü parasz-család. — Az éjszakvidéki parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok és a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az uj helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az uj iskolából, — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnekek.)

II. KÖTET. A dissenterek, szakadárok. — A pusztaság pásztornépei. — — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilek. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A pórok. — A pórok felszabadítása. — A felszabadítás következményei. *a)* A földbirtokosokra nézve. — A felszabadítás következményei. *b)* A parasztságra nézve. — Az uj törvényszékek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

Dr. KAUTZ GYULA.

A nemzetgazdaság- és pénzügytan rendszere.

Harmadik ujolag átdolgozott és javitott kiadás. Külön kiadás:

I. kötet. *A nemzetgazdaság általános tanai.* Füzve . . . . . 2 frt.
II. kötet. *A nemzetgazdaság különös tanai.* Füzve . . . . . 2 frt.
III. kötet. *A pénzügytan rendszere.* Füzve . . . . . 2 frt

English Reading-Book.

(Angol olvasókönyv.)

Iskolai és magánhasználatra.

Adomák, történeti és egyéb elbeszélések gyüjteménye, költemények, továbbá Anglia történetének rövid vázlata, az összes angol királyok leszármaztatási táblázatával. Magyarázó szavakkal és kérdésekkel.

Összeállitotta

RANSBOURGH ZSIGMOND.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

☛ 30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen. ☚

30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen. Ily olcsón vásárolhatni csakis a párisi világtárlat végére járta nyujthat alkalmat.

Sürgöny! **SÜRGÖNY!** **Sürgöny!**

a n. t. vevőközönséghez.

A párisi tárlat végére járván, szakmám sok gyári **kiállitóinak** megmaradt czikkeit megvásárolván, **még nem hallott potom áron tuladok** rajtok, hogy a jövő hóban kinálkozó jó alkalmat az **angol kiállitók** visszamaradt kelméit az **őszi** és **téli** idényre megvenni el ne mulaszszam. — Kérem a t. vevő közönséget, szives pártfogásukban részesiteni és megrendeléseiket siettetni, miután ez

itt felsorolt olcsóságok eladása csak egy hónapig tart.

Székesfehérvárott, julius hóban 1878. Teljes tisztelettel **Ifj. Eibisch Zsigmond,**

☛ Árjegyzékek kivánatra ingyen. ☚

a „Profétá"-hoz Sz.-Fehérvárott, nádor-utcza, Szekerák és Hornyánszky urak kereskedése mellett.

Árjegyzék. — 1-sö szám.
Szörkelmék.

	helyett	csak
5000 m. tiszta ször-szövet	—.—	—.07
15000 m. Barege Grenadin és legfinomabb Monzambique r.	—.85	—.15
5000 m. Fregatte szövetek	—.48	—.15
4000 m. Ripsz de Narcis	—.65	—.18
3000 m. fekete és szines csikos □ pötyögetett lüszterek	—.68	—.25

Árjegyzék. — 2-ik szám.
Rosókelmék.

	helyett	csak
10000 m. rózsaszin Cretton r.	—.25	—.13
4000 m. szines Chiffon Karton	—.30	—.17
5000 m. Piquetek	—.45	—.25
3500 m. igen finom Piquet szines virággal	—.50	—.24
9000 m. igen finom **szegedi festő** □ csikos és virágos	—.48	—.22
5000 m. sárga Nanking s csikos Csinvadt	—.28	—.15

Árjegyzék. — 3. szám.

	helyett	csak
300 vég 30 rőfös Kanavászon, Szilistriai	5.80	2.75
250 vég 30 rőfös Trübaui Kanavász	6.20	3.20
300 vég 30 rőfös ugyanaz rózsaszin	6.80	3.65
200 vég 30 rőfös valódi rumburgi detto	11.80	6.75

Árjegyzék. — 4. szám.
Fehérneműek.

	helyett	csak
5000 drb angol Floutir törülköző drbja	—.75	—.20
6 » fehéritetlen törülköző	2.15	1.15
6 drb damascirozott »	2.90	1.40
6 drb párisi fehéritett, a világkiállitásból, virággal	3.80	1.80
6 » szalvéta tiszta czérna	2.80	1.45
6 » legfinomabb Damascirozott	3.20	1.65
6 » párisi világkiállitásból virágg.	3.80	1.95
500 vég 30 rőf. törülk. a párisi világki.	16.50	8.40
500 tuczat kiállitási törülköző ő.	8.50	4.20
400 vég damascir. kiállitási törülköző	9.40	4.50

Árjegyzék. — 5. szám.
Feh r és szines abroszok.

	helyett	csak
700 drb 3/4 strassburgi szines abrosz	1.20	—.54
650 » 3/4 valódi Damasc. szin. abrosz	2.25	1.15
600 » 10/4 Damasc. szines abrosz	2.80	1.50
550 » 12/4 » » »	3.20	1.80
600 » 8/4 □ fehér abrosz strassburgi	1.90	—.98
550 » 10/4 Damascir. fehér abrosz	2.90	1.20
500 » 12/4 » » »	3.20	1.50
450 » 14/4 kiállit virágos feh. abrosz	3.50	1.90

Árjegyzék. — 6. szám.

	helyett	csak
2000 drb angol Oxfort rőfje	—.30	—.15
2000 » franczia Oxfort »	—.34	—.18
2000 » valódi braziliai Oxfort »	—.45	—.22

Különösen ajánlom igen leszállitott árú gyolcsaimat.

Árjegyzék. — 7. szám.

	helyett	csak
5600 vég 30 rőfös Molino-vászon	6.50	3.65
4000 vég 30 rőfös valódi trübai gyolcs	7.—	4.40
5000 vég 30 rőfös valódi szileziai gyolcs	11.50	5.80
3000 vég 30 rőfös valódi rumburgi fehéritetlen, lepedőkre és alsónadrágra	14.50	7.50

Egész finom gyolcsok.

5000 vég 40 r. igen finom 5/4 sz. Chiffon	16.50	8.50
450 vég 40 r. igen finom 4/4 sz. Chiffon	9.50	5.45
300 vég 30 r. Georgsvaldi börgyolcs	9.80	5.90
250 vég 30 r. 5/4 Georgsvaldi börgyolcs	14.50	7.25
300 vég 30 r. 4/4val. rumb. gyolcs uri ingnek	20.—	7.80
300 vég 30 r. 5/5val. rumb. gyolcs uri ingnek	22.50	9.50
150 vég 30 r. 4/4 valódi Creas gyolcs	14.50	7.25
100 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	10.80	6.70
150 vég 30 r. nehéz Pat. Gradl fehér	26.50	8.90
30 vég 6/4 széles szines csinvadt butorra	—.68	—.36

Árjegyzék. — 8. szám.

	helyett	csak
4000 m. valódi csipke-függöny rőfe	—.45	—.21
1500 m. sokkal finomabb rőfe	—.65	—.28
2000 m. par Quipour csipke kész függöny 10 rőf hosszu	12.50	4.90

Árjegyzék. — 9. szám.
Kész fehérneműek föltünő potom áron.

2000 drb valódi Oxfort ing	2.40	—.65
2000 » valódi angol Oxfort ing	3.70	—.90
2000 » igen finom Chiffon ing	1.80	—.85
560 » legfinomabb Chiffon ing	2.80	1.20
2000 » kész alsónadr. szil. gyolcsból	1.50	1.60
1500 » val. alsónadr. Trüb. gyolcsból	1.75	—.70
1000 » val. slezinger gyolcs alsónadrág	1.95	—.90
800 » amerikai börgyolcs alsónadrág	2.20	2.—
1000 » női gyermeknadrágocska	—.80	—.30
700 » sokkal nagyobb	—.90	—.40
750 » nagy női nadrág	1.70	—.75
300 drb igen fin. alsószoknya fodorral	3.80	1.50
200 » finom stikkeléssel és fodorral	4.50	1.95
2000 » gyermekkötény szin. és feher	—.45	—.25
1000 » sokkal nagyobb szines és fehér	—.65	—.35
1000 » egészen nagy nökn. szin. és feh.	—.90	—.45
600 » finom corsett (háló rekli)	2.25	—.95
500 » finom stikkeléssel	2.80	1.25
300 » legfinomabb R. Chiffonból	3.50	1.40

Árjegyzék. — 10. szám.
Selymek szines és fekete.

	helyett	csak
3000 m. fekete Tafett rőfe	2.25	—.80
2000 m. ig. fin. Nobl. selyem fek. rőfe	2.80	1.15
1300 m. ig. fin. Poul de Soir Nobl. fek. rőfe	3.50	1.10
1000 m. Gros de Neapel Fayl	3.80	1.50
2000 m. Gros Grain Fayl	4.50	1.65
3000 m. Gros Gr. Fayl minden szinben	5.80	1.95

Árjegyzék. — 11. szám.
Paplanokról.

	helyett	csak
2000 drb gyermek Creton paplan	—.—	—.60
500 » gyerm. Creton papl. nagyobb	—.—	—.90
500 » gyermek Cachmir paplan	—.—	1.10
500 » 10/4 Creton paplan	—.—	1.65
400 » 10/4 török paplan	—.—	1.90
400 » 12/4 török paplan	—.—	2.25
300 » 10/4 Chachmir paplan	—.—	2.90
300 » 12/4 Cachmir paplan	—.—	3.30
150 » kevéssé hib. 14/4 Cachm. papl.	—.—	2.80
80 » madracz Seegras-al tömve	12.—	4.75
60 » madracz Africal	18.—	5.75
30 » madracz, valódi lószőrrel	35.—	12.50

Vegyül:

	helyett	csak
2000 drb medaillon gyermeknn. pár. kiáll.	—.90	—. 5
3000 » Cocus broche-tü	—.—	1.20 —.15
1000 pár kitünő gyermek-harisnya	—.65	—.10
2000 drb szegett fran. zsebk. szines szélü	—.—	—. 5
2000 » angol zsebkendő	—.—	—. 4
200 » Princzess-ruha, telj. Journallal	7.50	2.75
6 » valódi rumburgi zsebkendő	1.80	—.88
6 » igen fin. rumburgi zsebkendő	2.50	1.50
1000 » Crupp de Chin Broch, val. sely.	1.50	—.35
1000 » Fecher-tartó	1.20	—.15
1000 » Fecher	—.90	—.10
5000 » bécsi gyermek-zsebkendő	—.—	—. 5
5000 » Rouge Broche-kendő	—.—	—. 2
1000 » világkiallit. kendő Perzsiából	—.65	—.25
1000 » gazd. számára igen fin. sapka	1.50	—.25

☛ 30 forint bevásárlás után 6 darab igen finom flatir angol törülköző ingyen. ☚

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS

legtartalomdúsabb és leghatásosabb budai keserüviz. Kapható minden gyógytárban és füszerkereskedésben. **Rendes adag: egy fél borospohárral.** 4757/b

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4) megjelent és kapható:

Nélkülözhetlen Ismeretek Könyve leányok számára.

Irta SCHATTER GYULA.

Az 5-ik német kiadás után fordította s a hazai viszonyokhoz alkalmazottan átdolgozta **Dr. TOLDY LÁSZLÓ.**

Ezen, irodalmunkban mindenesetre hézagpóló, mert páratlan mű, 4 kötetből áll. (I. kötet. Földrajz, 247 lap. — II. kötet. Világtörténelem és hitregetan, 269 lap. — III. kötet. Természettudományok. Természetrajz. Embertan. Természettan, 275 lap. IV. kötet. Számtan. Magyar nyelvtan Magyar irodalomtörténet (a külföld irodalom-történetével) és Müvtörténelem, 312 lap.)

Ajánljuk e munkát a nőnevelő-intézetek, nőiskolák és különösen minden családnak. A tartalom bősége mutatja, misserint a legfontosabb és nélkülözhetetlen tudományok, melyek ismerete nélkül egy nő sem mondható miveltnek, e munkában benfoglaltatnak. Ezen mű a német nyelvben 5 kiadást ért, a magyar kiadás pedig mindenütt tekintettel a hazai viszonyokra van kidolgozva, és szakértők itélete szerint igen jól. Öly mű es, mely felnőttebb, s az iskolából kikerült leányoknak is nagy szolgálatot teend, a miért ajánljuk azt mindenkinek figyelmébe, kinek a nevelés és tanitás szivén fekszik. — Daczára a mű nagy kiterjedésének (69 8-adrétü iv több térképpel és számos rajzokkal) ára 4 frtra van téve, a egyes kötetei is kaphatók 1 frtjával. A négy kötet egy csinos vászonkötésben 5 frt.

Cs. és kir. szabadalm. a maga nemében egyetlen hatásu

patkány- és egér-irtó szer.

Egy badog-doboz ára **1** frt **6** doboz **5** frt o. é. Valódi perzsiai, minden

rovart irtó por.

Közvetlen szálirmányu, vegyileg tiszta növénykészitmény, csupán válogatott, jótállás mellett biztosan ható alkatrészekből összeállitva, teljesen méreg nélküli, mint a **poloskák, bolhák, moly, házi tücsök, svábbogár, hangyák stb. ket** felülmulhatlanul biztosan és teljes hatásu irtószer gyanánt elismerve, dobozokban, minden doboz egy szóróeszközökkel ellátva. **1** frt **55 kr.** és **30 kr.** o. é.

Specialitás, kitünően biztos és gyökeresen ható

svábbogár (Heimchen) irtó por.

1 csomag ára **50 kr. 6** csomag **2** frt **55 kr.** o. é.

Teljesen méreg nélküli, gyors és biztos hatásu

orosz-bogárt

(csótány-bogár)irtó por, dobozokban (külön szóró készülékkel ellátva), ára **1** doboznak **1** ft és kisebb **55** kr. o. é.

Telj sen méregmentes, biztos és gyökeres hatásu

molyokat és hangyákat irtó por.

E por nemcsak megöv a moly- és hangya-kirágások ellen, hanem még biztosan és gyökeresen ki is irtja e rovarokat, ha az butorok, szőnyegek, téliruhák, gyapjukelmék, szőcsáruk, kocsiba stb. hintetik. Dobozokban o. é. **1** frt **55 kr.** és **30 kr.**-jával.

Cs. és kir. szab. gyökeresz.: ható

poloska-irtó szer,

bútorok számára. Egy n gy üveg **50 kr. 6** üveg **2** frt **55 kr. 1** kis üveg **30 kr, 6** üveg **1** frt **53 kr.** o. é.

Föllülmulhatlan hatásu

poloska-irtó szesz

falazat számára Festésnél, mes-elésnél vagy falak másolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas.

Egy pintes üveg ára **1** frt, **6** pintes üveg **5** frt. **1** pintes üveg elégséges egy közepnagyságu szobára.

Elpusztithatlan **mézgafujtatók**, melyek segélyével a rovar-, moly vagy

oroszbogár-por e gyformán szét szórható, és a legkisebb hasadékokba belövelhető. Egy darab ára **50 kr.** o. é.

Számos megrendelést vár:

REISS B.,

magy. kir. szabad. vegyszerek gyára

Budapest, király-utcza 46. I. em.

Fiókraktár: 4474

Heyek Adolf ur fiókjában,

Pesten, három korona-utcza 9.

A FRANKLIN-TARSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A magyar

büntető-törvény magyarázata.

Irta

Dr. Schnierer Aladár,

egyetemi tanár.

ELSŐ FÜZET.

Ára füzve 60 kr.

Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben folyó év végéig fog megjelenni.

English-Hungarian Dictionary.

Angol-Magyar szótár.

Irta

BIZONFY FERENCZ.

32 nagy 8-rétü iv. Ára füzve 4 frt.

Franczia félbőrkötésben frt 4.80.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utcza 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt, félévre .. .. 4 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. 6 frt, félévre .. .. 3 •.

35-dik szám. 1878. BUDAPEST, SZEPTEMBER 1. XXV. évfolyam.

Bosznia megszállása.

Nincs most nevezetesebb ország Boszniánál. Egész világ róla beszél. De sehol nem emlegetik annyit, mint Magyarországon. Pedig az előtt, — bár törekvése mindig vizet zavarni volt, — vajmi keveset törödtünk vele mi magyarok s valóban nagy dolgoknak kellett végbe menni, hogy Bosznia neve egyszerre iránytűjévé váljék politikánknak, borzalmává az anyáknak, kiknek katonafiok van, s ott szerepeljen a nyilvános és magánélet minden talpalatnyi terén s foglalkoztassa a kedélyeket a legmagasabb diplomata köröktől, miniszteri hivataloktól kezdve le a paloták és kunyhók népén keresztül, egész addig a porondig, a hol katonásdit játszanak a még járni is alig tudó kis gyermekek.

Bosznia e hirnevének nálunk drága és véres oka van. S bár száz meg százezer ajak emlegeti is ma nagy Magyarországon: jöhet idő, a mikor még jobban is, igazi magyar értelemben „megemlegetjük" Boszniát ....

Nem lehetvén czélunk ez alkalommal politikai fejtegetésekbe ereszkedni, — egyszerüen történeti futó végigtekintésére szoritkozunk amaz eseményekre, melyek Boszniát nálunk oly szomoru nevezetességre juttatták a legujabb időkben.

A ki a térképet megtekinti, látni fogja, hogy az adriai tenger keleti partján ugy vonul végig egy nyujtványa monarchiánknak, mint egy hosszu vékony kolbász. Ez Dalmáczia, mely Kálmán király óta jogilag Szent István birodalmához, tényleg azonban az osztrák igazgatás alá tartozik. A római nagy világbirodalomnak egyik legszebb tartománya volt ez valaha, ma elpusztult, kopár sziklavidék, mely be se hozza a kormányzatára szükséges költségeket. Mégis féltjük, — mert birtokához van kötve a tenger uralma.

Nem is igen irigyelte tőlünk senki, nehány jelentékenyebb városát kivéve, melyekre néhánéha sovár pillantásokat vetett az olasz. No meg az orosz, a kinek érdekében fekvő dolog lenne megvethetni lábát valamely pontján az Adriának is, legalább közvetve, olyanformán, hogy hü vazallusa és fondorlatainak eszköze: Montenegro kapjon ott egy kis kikötőt.

A szárazföld felőli szomszédunknak, a törököknek kisebb, gondja is nagyobb volt annál, semhogy e sivár vidék birtokára vágyjék s a bécsi körök nyugton alhattak a felől, hogy mig ő lesz a szomszédunk, Dalmácziának egy ökölnyi követ sem veszi el tőlünk.

Törökország veszte azonban ki volt már főzve a magas diplomaczia titkos konyháján s enyészetét a Balkán-félszigeten régóta tartották csak idő kérdésének.

Igen ám, de ha a békés, jómagatehetetlen török helyett más lesz a szomszédunk: az ott fogja elvághatni a hosszu dalmácziai kolbászt, a hol neki tetszik. Ezért szükséges tehát, hogy ez a kolbász megvastagodjék s ne legyen oly könnyen átmetszhető.

Ez a historiája a bécsi katonai körök ama sokat emlegetett tervének, hogy Dalmácziának „Hinterland"-ra van szüksége. E Hinterland

SALVATOR JÁNOS FŐHERCZEG.

VILMOS WÜRTEMBERGI HERCZEG.

ALVEZÉREK A BOSZNIAI MEGSZÁLLÓ HADSEREGNÉL.